

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju v slovenski
Istri

UČNI NAČRT

IME PREDMETA: slovenščina kot drugi jezik

Izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:

obvezni predmet (420 ur)

maturitetni standard (420 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Špela Bregač, ZRSŠ, dr. Kozma Ahačič, ZRC SAZU, dr. Anja Benko, ZRSŠ, mag. Mateja Jankovič Čurič, OŠ Artiče, Vanja Jesenek, OŠ Sladki Vrh, dr. Andraž Jež, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Vanja Kavčnik Kolar, ZRSŠ, Valentina Kobal, Šolski center Nova Gorica, OE Biotehniška šola Šempeter pri Gorici, Maja Kosmač Zamuda, ZRSŠ, mag. Tatjana Lotrič Komac, OŠ Naklo, Matija Martinec, OŠ Brinje Grosuplje, Drago Meglič, Gimnazija Murska Sobota, Ljiljana Mićović Struger, ZRSŠ, mag. Marta Novak, ZRSŠ, dr. Nina Novak, ZRSŠ, Nina Papež, Gimnazija Kočevje, Vladimir Pirc, ZRSŠ, mag. Mirjam Podsedenšek, ZRSŠ, Neža Ritlop, OŠ Turnišče, mag. Gordana Roderger, OŠ Pesnica, mag. Mojca Saksida, OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče, dr. Igor Saksida, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Marjeta Stegel, ZRSŠ, dr. Matej Šekli, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Tina Žagar Pernar, OŠ Naklo, dr. Alenka Žbogar, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Marija Žveglič, ZRSŠ, Andreja Sever, ZRSŠ, dr. Božidara Krakar Vogel, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Tomislav Virk, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Slovenščino kot drugi jezik pripravile:

Marjeta Stegel, ZRSŠ, Mojca Jazbec, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Vesna Kralj Pribac, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Barbara Olenik, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Senija Smajlagić, Srednja šola Pietro Coppo Izola, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Elen Zrinski, Gimnazija Gian Rinaldo Carli Koper

JEZIKOVNI PREGLED: Zala Mikeln

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-slo-kot-drugi-jezik-is.pdf

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 256097539](#)

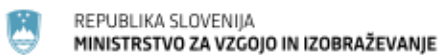
ISBN 978-961-03-1241-3 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 245. seji, dne 19. 06. 2025, določil učni načrt slovenščina kot drugi jezik za izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in reptu dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspsit dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeepd quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiarn aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
- I:** *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solosores dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Dijak
- » Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
 - » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
 - » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelli quam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
 - » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
 - » Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
 - » Omnim ut doluptur, quam consequ.
 - » *Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
 - » *Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
 - » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelli quam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
 - » *Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

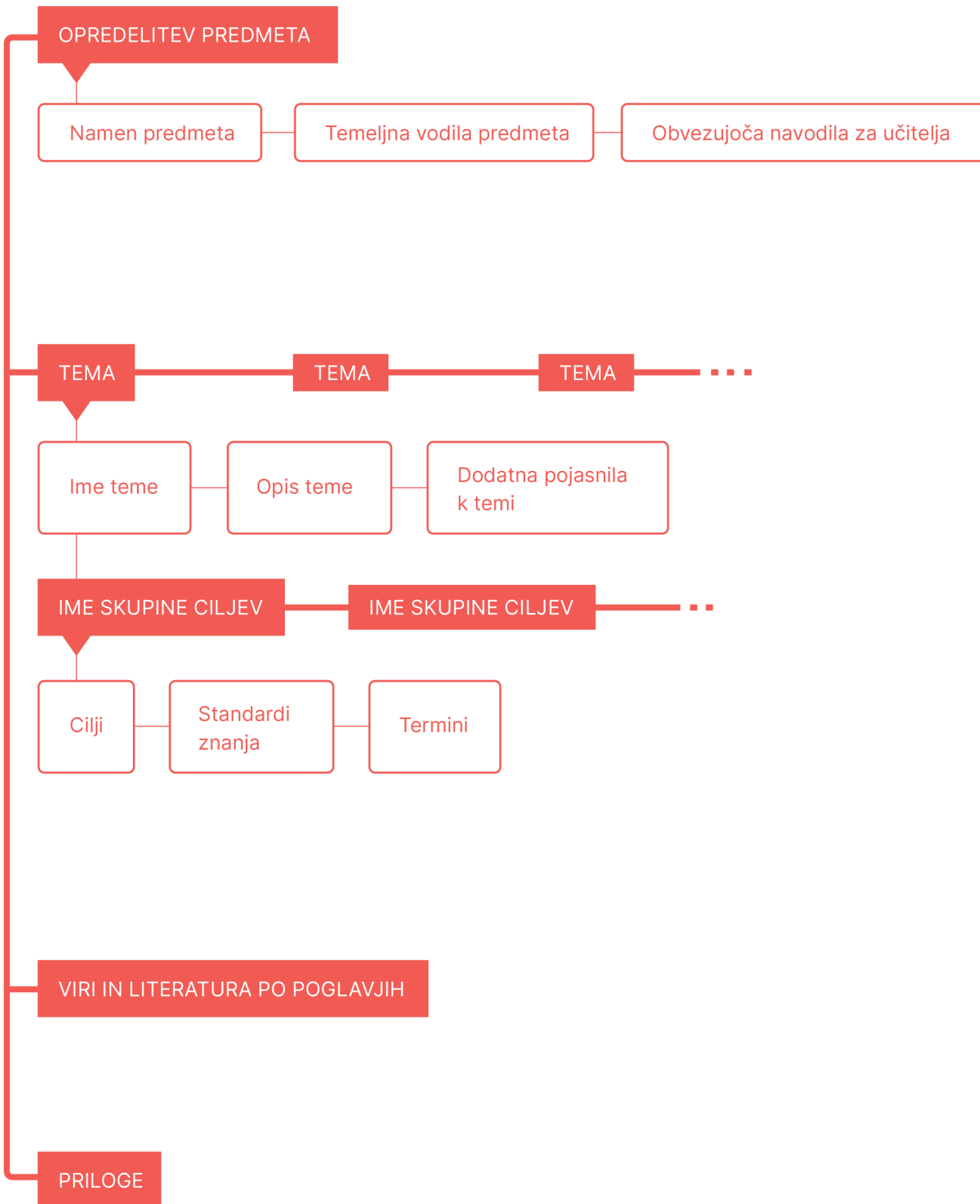
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 10

Namen predmeta..... 10

Temeljna vodila predmeta 10

Obvezujoča navodila za učitelje 11

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 12

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO 13

Razvijanje bralne pismenosti 13

Besedilo, besedilne vrste, besedilne skupine 15

Besediloslovje in tvorjenje ter sprejemanje
besedila 16

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU 18

Slovenski jezikovni prostor..... 18

(Slovenski) jezik v družbi 20

Jezikovne zvrsti 21

Zgodovina slovenskega jezika..... 22

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA 23

Jezikovne ravnine in univerzalnost jezikovnega
sistema 24

Glasoslovje 25

Besedoslovje..... 26

Besedotvorje 28

Oblikoslovje 29

Skladnja 31

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE..... 33

Pravopis..... 33

Pravorečje..... 35

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI 36

Oblikovanje in razvijanje zavesti o slovenščini v
digitalni dobi..... 36

Jezikovne tehnologije, orodja, viri in priročniki
..... 38

BRANJE LITERARNIH BESEDIL V CELOTI 39

Literarno besedilo v času in prostoru 40

Literarno besedilo kot besedna umetnost 41

Odzivi 42

KNJIŽEVNOST, DELO, BRALEC..... 43

Avtor, literatura, literarni kanon..... 44

Branje in interpretacija literarnega dela 46

Odzivi 47

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA . 48

Slovenska, istrska slovstvena folklor v času in
prostoru..... 49

Slovenska, istrska slovstvena folklor kot
umetnost govornega in petega jezika 50

Odzivi na slovensko, istrsko slovstveno folkloro
..... 51

RAZSVETLJENSTVO NA SLOVENSKEM 52

Književnost razsvetljenstva v času in prostoru
..... 52

Književnost razsvetljenstva kot besedna
umetnost 54

Odzivi na razsvetljenje na Slovenskem 55

ROMANTIKA..... 56

Romantika v času in prostoru..... 56

Romantika kot besedna umetnost 58

Odzivi na romantiko..... 60

MED ROMANTIKO IN REALIZMOM 61

Med romantiko in realizmom v času in
prostoru..... 61

Književnost med romantiko in realizmom kot
besedna umetnost 63

Odzivi na književnost med romantiko in
realizmom..... 64

MODERNA..... 65

Moderne v času in prostoru 65

Književnost moderne kot besedna umetnost 67

Odzivi na književnost moderne 68

KNJIŽEVNOST PRVE POLOVICE 20. STOLETJA..... 69

Književnost prve polovice 20. stoletja v času in
prostoru..... 70

Književnost prve polovice 20. stoletja kot
besedna umetnost 71

Odzivi na književnost prve polovice 20. stoletja	72
KNJIŽEVNOST DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA .	73
Književnost druge polovice 20. stoletja v času in prostoru	74
Književnost druge polovice 20. stoletja kot besedna umetnost	75
Odzivi na književnost druge polovice 20. stoletja	76
KNJIŽEVNOST 21. STOLETJA	77
Književnost 21. stoletja kot besedna umetnost	78
Odzivi na književnost 21. stoletja	79
VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH	80
Sporazumevanje in besedilo	80
Slovenščina v digitalni dobi	80
JEZIKOVNE TEHNOLOGIJE, ORODJA, VIRI IN PRIROČNIKI	80
Slovenska, istrska slovstvena folklor	81
SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLOR V ČASU IN PROSTORU	81
Romantika	81
ODZIVI NA ROMANTIKO	81
PRILOGE	82

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Slovenščina kot drugi jezik je obvezni splošnoizobraževalni predmet v gimnaziji z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre. Cilji predmeta se uresničujejo z jezikovnim in s književnim poukom v okviru vseh sporazumevalnih dejavnosti na funkcionalni in kritični ravni. Polovica ur je namenjena jezikovnemu pouku, polovica pa pouku književnosti. Predmet je nadgradnja učnega načrta za slovenščino kot drugi jezik v osnovni šoli z italijanskim učnim jezikom.

Namen predmeta je spoznati pomen in usvojiti načine sporazumevanja ter tvorbe in branja besedila s spoznavanjem in usvajanjem slovenskega jezikovnega sistema in drugih nejezikovnih kodov za samostojno, odgovorno, dobronamerno, kritično ter učinkovito delovanje v sodobnem svetu, da postane dijak večrazsežno/večkodno pismen, da se zaveda sobivanja italijanske in slovenske kulture in jezikov ter da razvija strpnost in sodelovalnost v dvo- in večkulturnem okolju.

Dijak opazuje ustvarjalno moč slovenskega jezika ob umetnostnih besedilih, ki jih bere z razumevanjem, se nanje odziva ter reflektira lasten bralni proces. V slovenski književnosti prepozna literarnost/umetniškost in jo umešča v literarni sistem. Pri tem pridobiva književno znanje in razgledanost po različnih literarnih smereh, obdobjih in tokovih. Do umetnostnih besedil ima pozitiven odnos, dojema jih kot kulturno bogastvo in vrednoto. Z branjem krepi bralne navade, bralno kulturo in tako postopoma razvija literarno zmožnost na ravni motiviranega, razmišljujočega in kultiviranega bralca. Ob prepoznavanju estetskih, etičnih in spoznavnih elementov umetnostnega besedila in njegove fikcijskosti razvija literarno empatijo: zmožnost vživljanja v mogoče svetove, strpnega sprejemanja drugih in drugačnih, zmožnost upovedovanja svojih misli, čustev, znanja o prebranem ter strpnega sprejemanja različnih stališč in interpretacij.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Dijak se zaveda podobnosti in razlik med slovenskimi in italijanskimi sporazumevalnimi vzorci in rabami jezika, med tvorjenjem (večkodnih) besedil in prepoznavanjem besedilnega pomena (branjem) v enem ali drugem jeziku, podobnosti in razlik med jezikovnimi sistemoma; spoznava književna in druga besedila ter prepletenost vseh sporazumevalnih dejavnosti, kar vse ustvarja avtohtono kulturno podobo njegovega bivalnega okolja.

S slovenskim jezikom se dijak srečuje ob umetnostnih in neumetnostnih besedilih, tako da jih bere, posluša, o njih govori in piše. Umetnostna besedila bere z razumevanjem, jih interpretira, se nanje doživljajsko in kritično odziva, ob njih bogati besedni zaklad in nadgrajuje književno znanje. Razvija zmožnost kritičnega branja vseh

vrst (večkodnih) besedil, s poudarkom na osebni doživljanju, interpretaciji in razumevanju obveznih in prostoizbirnih umetnostnih besedil iz slovenske književnosti, katere temeljna značilnost je literarnost/umetniškost, ki besedilo umešča v literarni sistem in ga ločuje od zvrsti, ki niso sprejete kot umetniške.

Ob tem razvija čustveno-motivacijsko, spoznavno (intelektualno) in vedenjsko raven literarne zmožnosti ter pogloblja sporazumevalno zmožnost in bralno pismenost za sprejemanje in tvorjenje raznovrstnih besedil v naravnem in digitalnem okolju.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Učitelj spodbuja t. i. celostno učenje. Nekatere skupne teme (sporazumevanje, sporazumevalni vzorci, kompenzacijske strategije ...) naj bodo izvedene skupaj s predmetom italijanščina. Medpredmetno povezovanje se izvede v različne namene in na različne načine (na primer kot motivacija, nadgradnja obstoječega znanja, oblikovanje avtentičnih nalog, projektni dan, timsko izveden pouk).

Obravnava besedil poteka z aktivnimi oblikami učenja (npr. s problemskim, sodelovalnim in projektnim učenjem). Učitelj spodbuja kritično branje in kritično odzivanje na prebrano. Dijak naj bo sprva dejaven ob učiteljevem vodenju/usmerjanju, pozneje pa vse samostojnejši. Pri pouku so smiselne in potrebne vse učne oblike. Dijak presoja učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo sporazumevalno zmožnost, jo vrednoti in na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal.

Dijak naj se pri pouku počuti varno, sprejeto, spoštovano.

Pri jezikovnem delu so obvezne štiri teme (Sporazumevanje in besedilo, Slovenski jezik v prostoru, družbi in času, Jezikovni sistem in njegova vloga, Pravopis in pravorečje), ena je izbirna (Slovenščina v digitalni dobi), pri književnosti pa učitelj izbere najmanj pet od desetih tem, pri čemer so tri predpisane (Branje literarnih besedil v celoti, Romantika, Moderna), dve pa izbere izmed drugih sedem.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme Sporazumevanje in besedilo dijak uzavešča temeljno jezikovno znanje; nadgrajuje motivacijo in spretnosti s področja razvijanja bralne pismenosti; sprejema, razčlenjuje, tvori in kritično vrednoti različne vrste besedil, s tem razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost; spozna besedilne vrste, besedilne skupine, besediloslovje ter pridobiva znanje in spretnosti s področja sprejemanja in tvorjenja besedila nasploh.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (4.2.1.1) SC (5.1.4.1) SC (3.3.3.1) SC (1.1.5.1)

RAZVIJANJE BRALNE PISMENOSTI

CILJI

Dijak:

- je motiviran za branje različnih vrst besedil in vztraja pri zahtevnejših bralnih nalogah;
- na mesec za obvezno domače branje umetnostnih in neumetnostnih besedil nameni vsaj tri ure;
SC (3.1.3.3)
- bere z razumevanjem;
- pri tvorjenju pisnih besedil izbere strategije, jih pojasni ter besedila glede na namen in vsebino utemeljeno poveže s svojim predstavnim svetom, učenjem in poklicnimi željami;
SC (4.1.2.1)
- ! pozna in smiselno uporabi vire v knjižnicah;
- predstavi svoj napredek pri razvijanju bralne pismenosti in našteje svoje aktivnosti s tega področja.
SC (5.3.5.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» na različne načine dokaže razumevanje prebranega.

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

CILJI

Dijak:

O: sprejema, razčlenjuje, tvori in kritično vrednoti različne vrste besedil ter s tem razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost.

SC (1.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » sprejema, pozna, razčlenjuje in tvori naslednje besedilne vrste: **vabilo, zahvala, opravičilo, prijava, pritožba, prošnja, intervju, predstavitev** (npr. osebe v povezavi s književnostjo), **življenjepis, referat, reportaža, komentar** (ocena, kritika), **esejski sestavek**;
- » na podlagi znanih besedilnih vrst (tudi iz osnovne šole) vodeno sprejema, razčlenjuje in kritično vrednoti tudi druge, znane, deloma znane ali še neznane besedilne vrste po avtonomnem izboru učitelja, kakor so našteje v didaktičnih priporočilih za to temo.

TERMINI

- opis ◦ reklama ◦ pripoved ◦ medijsko besedilo ◦ seznam ◦ obrazec ◦ govorni nastop ◦ pogovor
- predstavitev ◦ oglaševalsko besedilo ◦ mali oglas ◦ manipulativno besedilo ◦ razlaga ◦ oznaka ◦ vabilo
- prijava ◦ pritožba ◦ intervju ◦ življenjepis ◦ referat ◦ reportaža ◦ komentar

BESEDILOSLOVJE IN TVORJENJE TER SPREJEMANJE BESEDILA

CILJI

Dijak:

- : spozna besediloslovje slovenskega jezika, njegovo vlogo pri boljšem sprejemanju in tvorjenju besedil;
 - : razvija besediloslovno, metajezikovno, skladenjsko, oblikoslovno in besedoslovno zmožnost, zlasti pa (kritično) sporazumevalno zmožnost;
 - : upoštevajoč dejavnike sporazumevanja in lastnosti besedilnih vrst, sprejema, razčlenjuje ter tvori (tudi večkodna) besedila že usvojenih in neznanih vrst.
- SC (5.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **prepozna, poimenuje in določi dejavnike sporazumevanja** (udeleženci: tvorec [/avtor/sporočevalec/pisec/govorec], prejemnik [/naslovnik], sogovorec, okoliščine: kraj [nastanka/objave], čas [nastanka/objave]), tudi če so navedeni samo posredno, jih poimenuje in tvori dejavnikom ustrezna besedila;
- » **v besedilu prepozna, poimenuje in predstavi: uvod, jedro, zaključek** (smiselno glede na besedilno vrsto), **členitev na odstavke; temo besedila; namen besedila** (avtorjev namen: posredni, neposredni; družbena vloga udeležencev sporazumevanja, s tem povezana institucionalno dana [ne]moč udeleženca) in njegov vpliv na zvrstnost ter formalnost; prenosnik: slušni, vidni itd.;
- » **razvrsti znano ali neznano besedilo glede na naslednje kriterije: neumetnostno, umetnostno; praktičnosporazumevalno, medijsko, strokovno** (znanstveno, poljudnoznanstveno), **uradnovalno; zasebno, javno; neuradno, uradno;** neformalno, manj formalno, formalno; **govorjeno, zapisano; objektivno, subjektivno;**
- » na podlagi poznavanja vrst odvisnih stavkov in priredij določi pomenska razmerja med povedmi: vezalno, protivno, časovno, vzročno, posledično, pojasnjevalno, namerno, pogojno;
- » praktično **uporabi** in našteje naslednje **prvine navezovanja in napovedovanja**: nanašalnica; naveznik (anafora); vrste navezovanja in napovedovanja: dobesedna ponovitev, osebna glagolska oblika, zaimek (ali prislov, rabljen kot zaimek), sopomenka, nadpomenka, pomenski opis (parafraza);
- » **prepozna in uporabi** naslednje **slogovne postopke** (načine razvijanja teme): pripovedovanje, opisovanje, razlaganje, utemeljevanje/argumentacija, *obveščanje*;
- » bere in tvori večkodno besedilo;

- » izbira in prepozna jezikovne in nejezikovne znake ter njihovo součinkovanje pri ustvarjanju pomena;
- » govori, piše, bere, posluša in razčlenjuje znane besedilne vrste, tudi tiste, ki jih je spoznal v osnovni šoli.

TERMINI

- uvod ◦ jedro ◦ zaključek ◦ odstavek ◦ tema besedila ◦ umetnostno besedilo ◦ neumetnostno besedilo
- praktičnosporazumevalno besedilo ◦ medijsko besedilo ◦ strokovno besedilo ◦ znanstveno besedilo
- poljudnoznanstveno besedilo ◦ uradnovalno besedilo ◦ uradno besedilo ◦ neuradno besedilo ◦ formalno besedilo ◦ neformalno besedilo ◦ govorjeno besedilo ◦ zapisano besedilo ◦ objektivno besedilo
- subjektivno besedilo ◦ tvorec ◦ prejemnik ◦ naslovnik ◦ besedni jezik ◦ nebesedni jezik ◦ slušni prenosnik
- vidni prenosnik ◦ navezovanje ◦ napovedovanje ◦ nanašalnica ◦ pripovedovanje ◦ opisovanje ◦ razlaganje
- utemeljevanje/argumentacija ◦ sogovorec ◦ sporočevalčev namen

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme dijak uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, vlogo prvega in drugega jezika v dvojezični družbi, spoznava jezikovne zvrsti slovenskega jezika in okoliščine za njihovo rabo ter zgodovino slovenskega jezika. Razvija in krepi svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (3.3.1.2) SC (1.1.5.1)

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

CILJI

Dijak:

○: praktično uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, vključno z jeziki, ki ga obkrožajo.

SC (1.2.3.2 | 1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prostorsko umesti slovenski jezik (Republika Slovenija in slovensko zamejstvo v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in Hrvaškem; zamejski Slovenci);
- » pozna vlogo italijanščine v delu slovenske Istre in madžarščine v delu Prekmurja ter vlogo drugih jezikov v Republiki Sloveniji (Ustava Republike Slovenije), SC (1.2.1.1)
- » pozna razprostranjenost slovenščine v Republiki Sloveniji, njenem zamejstvu in po svetu, tj. izseljenstvu in zdomstvu, v Evropski uniji in drugod (1. I.);

- » prostorsko umesti sosedske jezike slovenskega jezika (hrvaški, nemški, madžarski, italijanski; furlanski);
 - » poimenuje svoj prvi/materni jezik in predstavi njegov (zakonski) jezikovni položaj v Republiki Sloveniji.
- (1.2.5.1)

(SLOVENSKI) JEZIK V DRUŽBI

CILJI

Dijak:

- razvija zavest o slovenskem jeziku v družbi in jezikih v družbi nasploh.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše slovenščino kot drugi ali jezik okolja v Sloveniji in slovenščino kot materni jezik ; vlogo slovenskega jezika v Republiki Sloveniji in slovenskem zamejstvu, Evropski uniji in po svetu; **slovenščino kot uradni jezik v Republiki Sloveniji**, Evropski uniji in v zamejstvu;
- » utemelji pomen rabe slovenščine v vsakdanjem in šolskem ter poklicnem življenju;
- » poimenuje svoj materni jezik ali jezik okolja; prvi, drugi, tuji jezik sebe in svojih sošolk in sošolcev; **uradni in državni jezik Republike Slovenije**; poimenovanja preprosto utemelji;
- » opiše in utemelji jezik kot sredstvo za sporazumevanje;
- » prepozna, opiše in utemelji vlogo nebesednega jezika ob besednem jeziku.

TERMINI

- prvi (materni) jezik ○ drugi jezik ○ tuji jezik ○ jezik okolja ○ uradni jezik ○ državni jezik ○ besedni jezik
- nebesedni jezik

JEZIKOVNE ZVRSTI

CILJI

Dijak:

🔵: spoznava zvrsti slovenskega jezika, njihove značilnosti in okoliščine ter ustreznost njihove rabe.

🔴^{SC} (3.3.1.2 | 1.1.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **našteje zvrsti slovenskega jezika (knjižni jezik, pogovorni jezik, narečje)** in pojasni njihove značilnosti ter formalne, manj formalne in neformalne okoliščine rabe jezika;
- » *pojasni in presodi okoliščine rabe knjižnega in pogovornega jezika ter narečja v izbranem besedilu;* 🔴^{SC}
(3.3.1.2)
- » **prepozna in poimenuje rabo slenga in žargona**, ki se lahko naslanjata na posamezno drugo jezikovno zvrst, in jo ponazori s primeri;
- » pri tvorbi besedil v slovenščini zna utemeljeno izbrati najustreznejšo zvrst slovenskega jezika glede na dane okoliščine oz. presoditi, ali je bila uporabljena primerna jezikovna zvrst.

TERMINI

- jezikovna zvrst ◦ knjižni jezik ◦ pogovorni jezik ◦ narečje ◦ sleng ◦ žargon ◦ formalen ◦ neformalen
- manj formalen

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

CILJI

Dijak:

O: spoznava osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove pomembnejše jezike ter razvoj slovenščine od praslovanščine do sodobne slovenščine.

SC (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » našteje osnovne satemske in kentumske skupine indoevropskih jezikov;
- » našteje osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove značilne predstavnike;
- » opiše zgodnji razvoj slovenskega knjižnega jezika in njegove prednike;
- » opiše zgodovino slovenskega jezika.

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme Jezikovni sistem in njegova vloga dijak dejavno, problemsko in z vidika celostne obravnave spozna vse ravnine jezikovnega sistema slovenskega jezika. S tem pridobi metajezikovno znanje in osnovo za razvijanje in krepitev svoje (kritične) sporazumevalne zmožnosti, zlasti pa svoje jezikovne samozavesti pri rabi slovenščine.

Znanje, pridobljeno z izpolnjevanjem ciljev in standardov te teme, ne sme biti samo sebi namen, ampak mora biti tesno povezano s tvorbo in sprejemanjem besedil. Tema se neposredno povezuje tudi s poukom italijanščine kot prvega jezika in poukom tujih jezikov.

Vsi cilji, standardi in vsebine, ki se ponavljajo glede na slovenščino kot drugi jezik v osnovni šoli, se po vertikali nadgrajujejo, utrjujejo in poglobljeno spoznavajo.

Dijak znanje s področja jezikovnih ravnin povezuje z vsemi (tudi književnimi) temami v učnem načrtu in z znanjem, predvidenim v učnem načrtu za italijanščino.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.3.2) SC (1.1.3.1) SC (1.1.2.1) SC (1.1.1.1)

JEZIKOVNE RAVNINE IN UNIVERZALNOST JEZIKOVNEGA SISTEMA

CILJI

Dijak:

O: dopolnjuje svoje poznavanje jezikovnih ravnin in ob tem povezuje svoje poznavanje jezikovnega sistema ter njegove vloge v logično zaokroženo celoto, jezikovni sistem razume tudi kot univerzalni pojmovni aparat za opis katerega koli jezika;

O: se zaveda podobnosti in razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd.;

SC (1.1.3.1)

O: se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku italijanščine in tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku slovenščine, in obratno; zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.

SC (1.1.3.1 | 1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» izbrani že usvojeni jezikovni pojav umesti v ustrezno jezikovno ravnino (glasoslovje, besedotvorje, besedoslovje, oblikoslovje, skladnja, besediloslovje);

» opiše besedilo, poved, stavek, besedo itd. z vidika različnih jezikovnih ravnin;

» za izbrano že usvojeno jezikovno vsebino najde primere tudi v prvem/učnem jeziku in v tujih jezikih, ki se jih uči. **SC** (1.1.3.2)

TERMINI

◦ jezikovna ravnina ◦ jezikovni sistem ◦ glasoslovje ◦ besedotvorje ◦ besedoslovje ◦ oblikoslovje ◦ skladnja
◦ besediloslovje

GLASOSLOVJE

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spozna glasoslovje slovenskega jezika in s tem razvija glasoslovno, pravopisno, pravorečno in metajezikovno zmožnost.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše knjižno izreko besed, tudi v primerjavi z neknjižnim izgovorom;
- » zna izgovoriti besedo na podlagi glasoslovno ustreznega zapisa in zapisati izgovor besede z ustreznimi znamenji;
- » s primeri pokaže razlike med slovensko izreko in izreko v italijanščini ali prvem tujem jeziku;
- » prepozna, našteje in uporabi ter poišče primere za samoglasnike (vokale): *i, e* (ozkie), *ε* (široki *e*), *a* (zapis polglasnika, mesto polglasnika, neobstojni polglasnik), *α, ɔ* (široki *o*), *o* (ozki *o*), *u*; spremembe samoglasnikov: preglas;
- » prepozna, našteje, uporabi in poišče primere za soglasnike (konzonante): zvočniki, nezvočniki (zveneči, nezveneči); zaporniki, priporniki, zlitniki; različice glasnikov (variante fonemov): *v, l, n*; zapis in izgovor soglasnikov;
- » v besedilih pravilno uporabi primere, ko v besedah prihaja do prevoja, mehčanja [palatalizacije], jotacije ali prilikovanja po zvonečnosti [asimilacije];
- » pojasni in ilustrira s primeri ali prepozna: naglasno mesto (naglašeni in nenaglašeni samoglasnik), samoglasniško kolikost (dolgi in kratki samoglasnik); določi jakostni (dinamični) naglas; besede brez naglasa, z enim naglasom in z več naglasi; naglasna znamenja: ostrivec (teoretično in praktično), krativec (samo teoretično), strešica (teoretično in praktično);
- » pravopisno ustrezno zapiše glasove;
- » najdene napake analizira in jih odpravi.

TERMINI

◦ glasoslovje ◦ mesto izgovora ◦ glas ◦ samoglasnik ◦ ozki *e* ◦ ozki *o* ◦ široki *e* ◦ široki *o* ◦ polglasnik
 ◦ neobstojni polglasnik ◦ preglas ◦ soglasnik ◦ zvočnik ◦ nezvočnik ◦ zveneči ◦ nezveneči ◦ različice
 glasnikov ◦ naglas ◦ naglašeni samoglasnik ◦ nenaglašeni samoglasnik

BESEDOSLOVJE

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spozna besedoslovje slovenskega jezika in s tem razvija poimenovalno (besedoslovno) in metajezikovno zmožnost, spozna in redno uporablja jezikovne portale, spozna knjižne jezikovne priročnike;

O: izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.

SC (4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **izbira besedilu in okoliščinam ustrezne besede**, izogiba se ponavljanju besed ipd.;
- » **razloži besede in besedne zveze iz prebranega/poslušanega besedila in jih uporabi v novih povedih**;
- » predstavi pomene dane večpomenske besede in jih ponazori v povedih;
- » **poimenuje, pozna, razloži in tvori sopomenko (sinonim), protipomenko, nadpomenko, podpomenko, enakoizraznico (homonim), besede iz iste besedne družine in iz istega pomenskega polja**;
- » zamenja prevzeto besedo s slovensko ustreznico in obratno ter vrednoti vlogo (po izvoru) slovenske in prevzete besede;
- » predstavi besedo kot (dvodelni) znak;
- » **prepozna, poimenuje in razloži stalno besedno zvezo, frazem, pregovor in jih ustrezno uporabi v besedilu**;
- » **zna izbirati in uporabljati ustrezne spletne ter knjižne jezikovne priročnike** in zna pojasniti njihovo zgradbo in vlogo;
- » **poimenuje, pozna, razloži in ustrezno rabi besedje glede na slogovno vrednost: nezaznamovano, zaznamovano**; besedje glede na izvor: slovensko, prevzeto v slovenščino;
- » **aktivno uporablja jezikovne priročnike (slovnica, pravopis, slovar: splošni, sinonimni, frazeološki, terminološki, zgodovinski, etimološki, narečni, jezikovni atlas) tako, da izlušči pomembne podatke, jih predstavi, interpretira ter presodi, kje in kako jih uporabljati (1., 2., 3., poglobljeno 4. l.)**;
- » **pozna in razloži zgradbo knjižnega in spletnega slovarskega sestavka ter prepozna slovarsko oznako (kvalifikator)**.

TERMINI

- besedoslovje ◦ beseda ◦ besedna družina ◦ pomensko polje ◦ enopomenka ◦ večpomenka ◦ sopomenka
- protipomenka ◦ nadpomenka ◦ podpomenka ◦ stalna besedna zveza ◦ frazem ◦ pregovor
- nezaznamovano ◦ zaznamovano ◦ prevzeto ◦ etimologija ◦ slovnica ◦ slovar ◦ slovarski sestavek
- splošni slovar ◦ frazeološki slovar ◦ terminološki slovar ◦ zgodovinski slovar ◦ narečni slovar ◦ pravopis
- sinonimni slovar ◦ splošni slovar

BESEDOTVORJE

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spozna besedotvorje slovenskega jezika in s tem razvija besedotvorno, metajezikovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **prepozna**, poimenuje in uporablja **netvorjenke** in **tvorjenke**;
- » zna določiti tvorjenki koren in besedotvorno obrazilo (predpona, medpona, pripona);
- » **prepozna in udejanji spremembe glasov pri tvorbi besed**;
- » zna tvorjenko pravilno zapisati (tudi skupaj, narazen in z vezajem) ter naglasiti;
- » **zna tvoriti tvorjenko iz besedotvorne podstave in/ali pomenskega opisa** ter prepozna vrsto tvorjenke: izpeljanke, sestavljenke, zloženske, *izpeljanke iz predložne zveze*, *medponsko-priponske zloženske*, podredne in priredne zloženske, sklopi;
- » **v besedilu nadomešča (opisne) besedne zveze, stavke ipd. s tvorjenkami in obratno**;
- » *v besedilu razume in zna pojasniti, kaj pomeni (novo)tvorjenka.*

TERMINI

- tvorjenka ◦ netvorjenka ◦ koren ◦ besedotvorno obrazilo ◦ predpona ◦ medpona ◦ pripona ◦ izpeljanka
- sestavljenka ◦ zloženska ◦ podredna zloženska ◦ priredna zloženska ◦ podstava ◦ sklop

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spozna oblikoslovje slovenskega jezika in s tem razvija oblikoslovno, metajezikovno, besedoslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost ter zmožnost tvorjenja in razumevanja besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **z vidika oblikoslovja pravilno uporablja, razume in zapisuje svoja besedila in jih primerja z oblikoslovjem italijanščine in tujih jezikov ;**
- » **povezuje temeljno jezikovnosistemske znanje oblikoslovja v zaokroženo celoto;**
- » **besedi v besedilu določi besedno vrsto (samostalnik, pridevnik, števnik, zaimek, glagol, prislov, členek, predlog, veznik, medmet) in presodi, ali je beseda pregibna ali nepregibna; pregibni besedi določi osnovo in končnico; v besedilu tvori samostalnike iz pridevnikov;**
- » **v besedilu prepozna samostalnik (substantiv), ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi sklanjatev (moška, 1. in 2. ženska, srednja; nesklonljivi samostalniki), spol, sklon, število; prepozna edninske in množinske samostalnike (singularia tantum, pluralia tantum); pri tem praktično upošteva sistemske spremembe glasov (preglas); pri tvorjenju tožilnika moške sklanjatve upošteva živost in neživost;**
- » **v besedilu prepozna pridevnik (adjektiv), ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi, ali je lastnostni, vrstni, svojilni pridevnik; ali je v nedoločni ali določni obliki; mu določi spol, sklon, število, stopnjo (osnovnik/pozitiv, primernik/komparativ, presežnik/superlativ; opisno stopnjevanje, stopnjevanje z obrazili); pozna pridevniško sklanjatev in nesklonljive pridevnike;**
- » **v besedilu prepozna števnik (numeral); poimenuje glavni, vrstilni, ločilni, množilni, nedoločni števnik; ga uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; prepozna števnik kot pridevnik in števnik kot samostalnik; ga pravilno zapisuje;**
- » **v besedilu prepozna zaimek (pronomeni), ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi spol, sklon, število, osebo, vrsto (osebni, povratni osebni, svojilni, povratni svojilni, oziralni, kazalni, vprašalni, nedoločni); prepozna samostalniške in pridevniške zaimke; prepozna in poimenuje kratko in dolgo obliko osebnega zaimka; zna povezati nekatere oblike osebnih zaimkov s predlogom v eno besedo; zaimek zna sklanjati; na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno uporabljati zaimke;**

- » **v besedilu prepozna glagol/verbum, ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi vrsto** (polnopomenski, naklonski/modalni, glagol z oslavljenim pomenom, pomožni), **osebo, število, čas, naklon, vid, način**; prepozna in upošteva vezavo glagola; prepozna in poimenuje neprehodne in prehodne glagole ter prehodnost upošteva pri tvorjenju tvornih in trpnih stavkov; glagol sprega; pri tem praktično upošteva sistemske spremembe glasov; poleg osebnih pravilno prepozna, poimenuje in uporablja neosebne glagolske oblike: nedoločnik/infinitiv, namenilnik/supin, deležnik/particip kot pridevnik ali del glagolske oblike, deležje/transgresiv kot prislov, glagolnik/gerundij kot samostalnik;
- » **v besedilu prepozna prislov (adverb), ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; mu določi vrsto** (krajevni, časovni, načinovni prislov), stopnjo/komparacijo: osnovnik/pozitiv, primernik/komparativ, presežnik/superlativ; **prislov zna stopnjevat (opisno in z obrazili)**;
- » **v besedilu prepozna veznik (konjunkcijo), ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah, tako v priredju kakor v podredju (priredni, podredni veznik)**; v besedilih zna uporabljati, *prepoznati in poimenovati* kot povezovalce nadrednega in podrednega stavka tako veznike kot tudi oziralne in vprašalne zaimke, prislove in členke; **na podlagi tega je zmožen v besedilu pravilno povezovati najrazličnejše vsebine**;
- » **v besedilu prepozna predlog (prepozicijo), ga poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah; določi, s katerim sklonom se veže**;
- » **v besedilu prepozna členek (partikulo) in medmet (interjekcijo), ju poimenuje, uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah**.

TERMINI

- oblikoslovje ◦ besedne vrste ◦ pregibne besedne vrste ◦ nepregibne besedne vrste ◦ samostalnik
- pridevnik ◦ števniki ◦ zaimki ◦ glagol ◦ prislov ◦ členek ◦ medmet ◦ veznik ◦ predlog ◦ osnova
- končnica ◦ sklanjanje ◦ spreganje ◦ sklanjatev ◦ spregatev ◦ sklon ◦ spol ◦ število ◦ vid ◦ dovršni glagol
- nedovršni glagol ◦ oseba ◦ naklon ◦ povednik ◦ velelnik ◦ pogojnik ◦ način ◦ tvornik ◦ trpnik ◦ neživost
- živost ◦ preglas ◦ moška sklanjatev ◦ 1. ženska sklanjatev ◦ 2. ženska sklanjatev ◦ srednja sklanjatev
- nesklonljivi samostalniki ◦ edninski samostalnik ◦ množinski samostalnik ◦ lastnostni pridevnik ◦ vrstni pridevnik ◦ svojilni pridevnik ◦ nedoločna oblika ◦ določna oblika ◦ stopnjevanje ◦ osnovnik ◦ primernik
- presežnik ◦ opisno stopnjevanje ◦ stopnjevanje z obrazili ◦ glavni števniki ◦ vrstilni števniki ◦ ločilni števniki
- množilni števniki ◦ nedoločni števniki ◦ samostalniški zaimki ◦ pridevniški zaimki ◦ osebni zaimki
- povratni osebni zaimki ◦ svojilni zaimki ◦ povratni svojilni zaimki ◦ kazalni zaimki ◦ vprašalni zaimki
- nedoločni zaimki ◦ kratka oblika zaimka ◦ dolga oblika zaimka ◦ osebne glagolske oblike ◦ nedoločnik
- namenilnik ◦ krajevni prislov ◦ časovni prislov ◦ načinovni prislov ◦ veznik

SKLADNJA

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spozna skladnjo slovenskega jezika in s tem razvija skladijsko, metajezikovno, besedoslovno, besediloslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost, zlasti pa (kritično) sporazumevalno zmožnost ter zmožnost tvorjenja in razumevanja besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **razloži povedi iz besedila** ter jih pretvori v skladijsko preprostejše ali zapletenejše povedi;
- » strne večstavčno poved v enostavno oz. razširi enostavno poved v večstavčno;
- » **na podlagi celostnega poznavanja skladijske prepozna in uporablja za večjo skladijsko in slogovno razgibanost svojih besedil naslednje pretvorbe:** odvisnik/podredje ↔ besedna zveza ↔ prislovno določilo ↔ priredje ↔ polstavek ↔ prilastek; premi govor ↔ odvisni govor;
- » **v stavku prepozna** in poimenuje **besedno zvezo** (podredna, priredna; samostalniška, pridevniška, prislovna, števnika, glagolska), **jo uporabi v novem besedilu in v novih skladijskih okoliščinah;**
- » **v stavku prepozna naslednja pomenska in oblikovna razmerja:** ujemanje/kongruenca, vezava/rekcija, primik; jih poimenuje in **pravilno uporablja v različnih skladijskih okoliščinah ter pri pretvorbah;**
- » **v stavku prepozna stavčne člene in njihove dele:** zloženi (podredno zloženi, priredno zloženi); osebek/subjekt; povedek/predikat; predmet/objekt; prislovno določilo/adverbial: kraja, časa, načina, vzroka, namena, pogoja, dopustitve; deli stavčnih členov: prilastek/atribut, povedkovo določilo, *povedkov prilastek*; **stavčne člene in dele stavčnih členov** poimenuje ter **pravilno uporablja v novem besedilu in v novih skladijskih okoliščinah, zlasti pa pri pretvorbah in z namenom izboljševanja skladijske raznovrstnosti besedila;**
- » **izrazi dano dejanje na tvorni in trpni način, pretvori trpni stavek v tvornega oz. tvornega v trpnega** in pri tem poimenuje glagolski naklon;
- » **v povedi prepozna različne vrste stavkov** (priredni, glavni/nadredni, odvisni/podredni, polstavek, pastavek), jih poimenuje in njihovo vsebino ustrezno pretvarja v druge skladijske možnosti;
- » **v besedilu in v povedi prepozna stavke po vsebini/skladijskem naklonu** (pripovedni stavki; vprašalni stavki: vprašanja DA/NE, vprašanja K/Č/Z in vprašalnica; velelni stavki; želelni stavki), jih poimenuje in **uporabi v novem besedilu in v novih skladijskih okoliščinah;**
- » **v besedilu in v povedi prepozna trdilne in nikalne stavke ter nikalnico**, jih poimenuje in **uporabi v novem besedilu in v novih skladijskih okoliščinah;**

- » v govorjenih besedilih je pozoren na stavčni poudarek, stavčno intonacijo – samo praktično;
- » v besedilu, povedi in stavku prepozna prvine, pomembne za ustrezen besedni red (členitev po aktualnosti (izhodišče/tema, prehod, jedro/rema), naslonski niz), jih uporabi v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah, tudi za ustvarjanje različnih pomenskih poudarkov v besedilu;
- » v povedi prepozna priredja in podredja (priredje: vezalno, stopnjevalno, ločno, protivno, pojasnjevalno, posledično; podredje: osebkov/subjektne odvisnik, predmetni/objektni odvisnik, prilastkov/atributivni odvisnik, prislovnodoločilni: krajevni/lokalni, časovni/temporalni, načinovni/modalni, vzročni/kavzalni, namerni/finalni, pogojni/kondicionalni, dopustni/koncesivni odvisnik), jih poimenuje in uporabi v novem besedilu ali nadomesti z ustrežno pretvorbo;
- » zlasti v povezavi s poukom italijanščine ter tujih jezikov in v povezavi s pravopisom prepozna odvisnike glede na povezovalno besedo: vezniški, oziralni, odvisni vprašalni stavki;
- » v povedi odpravi napake v rabi vejice in svoje popravke utemelji s stavčno sestavo povedi;
- » s simboli predstavi stavčno sestavo povedi (S-struktura) in jo po potrebi uporabi kot utemeljitev pri pretvorbah ali rabi vejice.

TERMINI

- skladnja ◦ besedna zveza ◦ podredna besedna zveza ◦ priredna besedna zveza ◦ samostalniška besedna zveza ◦ pridevniška besedna zveza ◦ prislovna besedna zveza ◦ glagolska besedna zveza ◦ ujemanje
- vezava ◦ primik ◦ stavčni člen ◦ osebek ◦ povedek ◦ predmet ◦ prislovno določilo ◦ prislovno določilo kraja ◦ prislovno določilo časa ◦ prislovno določilo načina ◦ prislovno določilo vzroka ◦ prislovno določilo namena ◦ prislovno določilo pogoja ◦ prislovno določilo dopustitve ◦ prilastek ◦ povedkovo določilo
- priredje ◦ podredje ◦ priredni stavek ◦ podredni stavek ◦ glavni stavek ◦ nadredni stavek ◦ odvisni stavek
- polstavek ◦ poved ◦ pripovedni stavki ◦ vprašalni stavki ◦ vprašanje DA/NE ◦ vprašanje K/Č/Ž
- vprašalnica ◦ velelni stavek ◦ želelni stavek ◦ nikalni stavek ◦ trdilni stavek ◦ nikalnica ◦ besedni red
- členitev po aktualnosti ◦ naslonski niz ◦ vezalno priredje ◦ stopnjevalno priredje ◦ ločno priredje
- protivno priredje ◦ pojasnjevalno priredje ◦ posledično priredje ◦ podredje ◦ osebkov odvisnik
- predmetni odvisnik ◦ prilastkov odvisnik ◦ prislovnodoločilni odvisnik ◦ krajevni odvisnik ◦ časovni odvisnik
- načinovni odvisnik ◦ vzročni odvisnik ◦ namerni odvisnik ◦ pogojni odvisnik ◦ dopustni odvisnik ◦ vezniški odvisnik ◦ oziralni odvisnik ◦ odvisni vprašalni stavek ◦ tvornik ◦ trpnik ◦ premi in odvisni govor
- dobesečni navedek ◦ spremni stavek

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak dejavno in problemsko spozna pravopis in pravorečje slovenskega knjižnega jezika. S tem krepi svoje zavedanje o zakonitostih zapisanega, branega ali govorjenega besedila, samozavest ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju, vrednotenju in tvorjenju besedil v slovenskem knjižnem jeziku za najrazličnejše življenjske potrebe.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijak usvojeno pravopisno in pravorečno zmožnost praktično izkazuje v rabi in znanje nadgrajuje tako, da je težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju pravopisnih pravil, na samostojni uporabi pravopisnih priročnikov v knjižni, spletni obliki ter prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih.

Dijak znanje s področja pravopisa in pravorečja povezuje z vsemi (jezikovnimi in književnimi) temami v učnem načrtu.

SC (1.1.1.1) SC (1.1.5.1)

PRAVOPIS

CILJI

Dijak:

○: spozna slovenski pravopis in s tem razvija pravopisno, skladenjsko in besedotvorno zmožnost, besedilo pravilno zapisuje, prepozna napake v zapisu ter jih odpravlja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » izkazuje znanje pravopisne zmožnosti v skladu z veljavnim pravopisom;
- » tvori pravopisno pravilna besedila;

- » **pozna pravopisna pravila v skladu z veljavnim slovenskim pravopisom z naslednjih področij: velika in mala začetnica, ločila, deljenje besed, pisanje skupaj, narazen in z vezajem, zapisovanje glasov in zapisovanje prevzetih besed in besednih zvez;**
- » **v stavku/povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije pravopisne napake,** jih odpravi in strokovno utemelji svoje popravke, tudi s stavčno sestavo povedi;
- » **navede določeno pravopisno pravilo in ga ponazori s svojim zgledom;**
- » **vrednoti pravilnost zapisa slovenskih in prevzetih besed,** odpravi in pojasni popravke;
- » **v povedih odpravi napačno rabo ločil in popravke utemelji.**

TERMINI

- velika in mala začetnica ◦ ločila ◦ pisanje skupaj, narazen, z vezajem ◦ zapisovanje glasov ◦ krajšave
- deljenje besed ◦ prevzete besede in besedne zveze

PRAVOREČJE

CILJI

Dijak:

- : spoznava izreko knjižne zvrsti slovenskega jezika, jo ločuje od neknjižne (pogovorne, narečne) in s tem razvija svojo pravorečno, glasoslovno in metajezikovno zmožnost;
- : teoretično in praktično popravlja svoje pravorečje.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **pravilno izreka samoglasnike in soglasnike slovenskega knjižnega jezika;**
- » prepozna knjižno in pogovorno izreko slovenskega jezika ter izreko tujih jezikov;
- » med govornim nastopanjem in med formalnim pogovorom govori knjižno in razločno;
- » **obvlada knjižno izreko besed in povedi** ter jo teoretično opiše v skladu z glasoslovnim znanjem, tudi v primerjavi z neknjižnim izgovorom;
- » **prepozna naglasna znamenja kot oznako mesta naglasa in načina izgovora označenega samoglasnika in jih ustrezno upošteva pri svojem izgovoru;**
- » **v povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije pravorečne napake**, jih odpravi in strokovno utemelji svoje popravke;
- » prepozna svojo in tujo neknjižno izreko besed in povedi ter jih izgovori knjižno;
- » s primeri lahko pokaže razlike med slovensko in italijansko izreko ter izreko tujih jezikov (zlasti pozorno z angleško) ter predstavi svoje ugotovitve;
- » zna izreči prevzete besede v skladu s pravili slovenske izreke;
- » **zna samostojno uporabljati ustrezne spletne in knjižne jezikovne priročnike.**

TERMINI

- izreka

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

IZBIRNO

OPIS TEME

Dijak v okviru teme Slovenščina v digitalni dobi, ki je zasnovana odprto in omogoča sodoben pouk (tudi ob morebitnih nepredvidenih novih jezikovnih tehnologijah ipd.), pridobi znanje, ki je potrebno za soočenje s slovenskim jezikom v digitalni dobi. Pri tem se vsebinsko neposredno navezuje in povezuje z več skupnimi cilji, kot so razvoj digitalnih kompetenc, komunikacija in sodelovanje v digitalnem okolju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijak naj ima ob tej temi možnost samostojnega dela, ki naj temelji na kritičnem razmišljanju, snov pa naj se obravnava tudi v obliki medpredmetnega povezovanja (zlasti s predmetom italijanščina) in kratkih pojasnil/izzivov ob obravnavi drugih tem.

SC (4.5.2.1)

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI

CILJI

Dijak:

- O:** spoznava razlike med običajnim (tj. linearnim, klasičnim) in digitalnim branjem;
- O:** digitalno tehnologijo uporablja pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti s sprejemanjem digitalnih besedil, kot podporo kritičnemu mišljenju in razvijanju ustvarjalnosti, za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter za (kritični) odziv na sprejeto besedilo;
- SC** (4.1.2.1 | 4.2.1.1)
- O:** s pomočjo metajezikovnega znanja o slovenskem jeziku ob uporabi spletnih jezikovnih tehnologij opazuje jezikovne pojave pri drugih jezikih;

🟡: nadgradi svoje razmerje do slovenščine v operacijskih sistemih, aplikacijah, na najrazličnejših napravah, spletnih straneh idr.;

SC (4.2.6.1)

🟡: nadgradi znanje o možnosti izbire jezikov, postopkih za izbiro jezikov in o pomenu izbire jezika;

🟡: opisuje svoje razmerje do pomena možnosti izbire slovenskih podnapisov ali opisov na pretočnih storitvah;

🟢: *seznanj se z naprednimi možnostmi različnih tipkovnic in s pomenom uporabe ustrezne tipkovnice za vsak jezik;*

🟡: spoznava tehnološke možnosti za lažje pisanje v slovenščini na mobilnih napravah;

🟡: se zaveda podobnosti in razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd.;

SC (1.1.3.1)

🟡: analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.

SC (4.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

dokaže znanje s področja prisotnosti slovenščine v digitalnem svetu tako, da:

- » kritično bere digitalna besedila, povezuje spretnosti in znanja s področja bralne ter digitalne pismenosti, opisuje svoje razmerje do njih;
- » izbere slovensko, italijansko, angleško in druge tipkovnice na mobilnih napravah;
- » **uporabi slovenski vmesnik na izbrani napravi;**
- » izbere slovenske podnapise pri pretočnih storitvah in presoja njihovo kakovost;
- » **se v ustrezni zvrsti slovenščine sporazumeva s pomočjo različnih aplikacij.**

JEZIKOVNE TEHNOLOGIJE, ORODJA, VIRI IN PRIROČNIKI

CILJI

Dijak:

○ opazuje, spozna in uporablja jezikovne tehnologije in orodja z naslednjih področij: črkovalniki in pregledovalniki besedil (1., 2., 3., 4. l.), strojno prevajanje in povzemanje besedil (3. l.), sinteza in razpoznavanje govora (1. l.), jezikovni korpusi (1., 2., 3., 4. l.), veliki jezikovni modeli (3. l.);

SC (4.5.4.1)

○ spozna in uporablja trenutno aktualne jezikovne priročnike v digitalnem okolju in jih kritično presoja (1., 2., 3., 4. l.);

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» črkovalnike, pregledovalnike, prevajalnike, povzemalnike, sintetizatorje in prepoznavalnike govora, jezikovne korpuse, velike jezikovne modele in jezikovne priročnike kritično uporabi pri samostojnem delu, jih opazuje ter predstavi njihove prednosti in pomanjkljivosti.

TERMINI

- jezikovni portal ◦ spletni slovar ◦ spletni jezikovni priročnik ◦ jezikovno orodje ◦ črkovalnik
- pregledovalnik ◦ prevajalnik ◦ povzemalnik ◦ sinteza govora ◦ razpoznavanje govora ◦ jezikovni korpus
- veliki jezikovni model

BRANJE LITERARNIH BESEDIL V CELOTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak se kot samostojni bralec daljših literarnih besedil ter vodeno ob skupnem branju in obravnavi pri pouku seznanja z naravo literarnega dela, preizkuša njegove učinke, širi literarno razgledanost ter izboljšuje svoje znanje slovenščine in sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku.

Izpostavljene cilje se dosega ob obveznih, predlaganih oz. priporočenih ali popolnoma samostojno izbranih besedilih. Predvidena literarna dela so razvrščena v tri skupine: izbirno branje, dolgo branje in domače branje. V 1., 2. in 3. letniku se bere po eno besedilo iz vsakega sklopa, v 4. letniku pa se branje besedil v celoti lahko povezuje tudi s tematskim sklopom za maturo.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Predlogi besedil za izbirno branje

Potopis, npr.:

- M. Tomšič: Šavrinke
- E. Flisar: Popotnik v kraljestvu senc
- S. Porle: Črni angel, varuh moj
- T. Križnar: Nuba: čisti ljudje
- M. Cestnik: Nasmej se mi s poševnimi očmi
- B. Gradišnik: Strogo zaupno na Irskem
- A. Karlin: Urok Južnega morja: tragedija neke žene
- V. Prežih: Borba na tujih tleh
- A. Tomažič: Zakaj potujete v take dežele?
- A. Karlin: Samotno potovanje

Biografija, npr.:

- A. Slodnjak: Neiztrohnjeno srce
- A. Rebula: Pastir prihodnosti
- E. Umek: Po sledih fate morgane
- I. Vašte: Vražje dekle

Kriminalka in detektivka, npr.:

- L. Prenner: Neznani storilec
- Ž. Kozinc: Lovci na Rembrandta
- M. Novak: Cimre, Izza kongresa ali Umor v teritorialnih vodah
- T. Golob: Jezero
- A. Demšar: Tanek led
- I. Karlovšek: Klan

Domače branje

- J. Jurčič: Deseti brat/Kratka proza slovenskega realizma (izbor)
- I. Tavčar: Visoška kronika/Cvetje v jeseni

Avtobiografija, npr.:

- M. Krese: Vsi moji božiči
- B. Gorenc - Pižama in T. Komadina: Moj lajč
- E. Flisar: Čarovnikov vajenec
- L. Kovačič: Otroške stvari
- J. Trdina: Moje življenje
- I. Cankar: Moje življenje
- A. Rebula: Duh velikih jezer
- M. Mazzini: Otroštvo: avtobiografski roman v izmišljenih zgodbah

Ljubezenska literatura, npr.

- C. Sokolov: Vsak s svojega planeta
- K. Gržan: Friderik in Veronika: zgodba Friderika celjskega in Veronike Deseniške
- A. Karlin: Moj kitajski ženin

Prevodna italijanska književnost, npr.:

- N. Ammaniti: Jaz in ti/Ni me strah/Kakor bog ukazuje
- P. Giordano: Samotnost praštevil/V času epidemije
- E. Ferrante: Genialna prijateljica/Dnevi zavrženosti

Dolgo branje

Po izbiri.

Predlogi besedil za izbirno branje

- I. Cankar: Na klanecu/Hiša Marije Pomočnice/Martin Kačur
- C. Kosmač: Pomladni dan/Od Ivana Preglja do Cirila Kosmača
- S. Grum: Dogodek v mestu Gogi/V. Bartol: Alamut
- L. Kovačič: Otroške stvari/Kristalni čas
- M. Jesih: Soneti/D. Jančar: Veliki briljantni valček
- M. Krese: Da me je strah?/A. Mugerli: Čebelja družina

Najmanj eno literarno besedilo se prebere pri pouku po metodi **dolgega branja**. Učitelj lahko predlagano besedilo za dolgo branje zamenja po svoje ali po predlogih dijakov, a iz nabora težjega obveznega branja. Namen dolgega branja je podpreti dijake pri zahtevnejših bralnih izzivih in krepiti njihovo bralno kondicijo.

Besedil **iz izbirnega branja** se pri pouku ne interpretira poglobljeno kot npr. domače branje, ampak se lahko izpostavlja samo določeno prvino. Namen branja je krepitev bralnih navad, dvig bralne kulture, razvoj bralnih sposobnosti in vzgajanje ljubezni do književnosti, kar ima lahko pozitiven vpliv tudi na branje obveznih literarnih del.

Z **domačim branjem** se dijak najbolj poglobljeno in temeljito zbliža s književnim delom iz obveznega seznama literarnih besedil.

SC (1.1.4.1) SC (3.1.1.1) SC (1.2.2.2) SC (3.3.4.1)

LITERARNO BESEDILO V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

○ besedila za domače in dolgo branje umešča v čas in prostor ter avtorjev opus.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» besedila za domače in dolgo branje umesti v čas in prostor ter avtorjev opus.

TERMINI

○ literarno obdobje ○ avtorjev opus

LITERARNO BESEDILO KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

○: samostojno bere literarna besedila, posluša zvočne knjige; bere redno, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti ter se uči učinkovito upravljati, organizirati čas branja in prosti čas;

SC (1.1.4.1 | 3.1.2.4 | 5.2.2.1)

○: izraža razumevanje in doživljanje prebranega, ob tem razvija samozaupanje, samospoštovanje in se uči uravnavati svoja čustva (porajajoča se ob leposlovnem branju, tudi nelagodje v primeru negativnih čustev), s tem razvija pozitivno podobo o sebi kot bralcu;

○: zna obnoviti prebrana literarna dela;

○: besedila za domače in dolgo branje zna ob uporabi strokovnih pojmov poglobljeno vsebinsko in oblikovno-slogovno razčleniti;

○: na podlagi lastne interpretacije in zavedanja, da je interpretacija odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja, se je sposoben o prebranem besedilu pogovarjati;

○: ob uporabi strokovnih pojmov zna opisati, pojasniti in utemeljiti umetniškost (literarnost) prebranega besedila (2. l., 3. l. in 4. l.);

○: primerja prebrano književno besedilo z vsebinsko in/ali oblikovno primerljivimi besedili.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **prebere literarna besedila, kar dokaže** na način, dogovorjen z učiteljem;

» **obnovi literarno delo, ga poglobljeno vsebinsko** in oblikovno-slogovno **razčleni**;

» pisno ali/in ustno ob uporabi strokovnih pojmov **razpravlja o vsebini**, zgradbi, slogu in umetniškosti (2. l., 3. l., 4. l.) **prebranega besedila**;

» **pisno in/ali ustno poglobljeno primerja prebrana književna besedila**.

ODZIVI

CILJI

Dijak:

O: obravnavano besedilo kritično vrednoti in svoje stališče utemeljuje, pri tem razvija strpnost do drugega in drugačnega, odpravlja stereotipe in razvija zmožnost spreminjanja stališč in vrednot;

SC (1.2.5.1)

O: o obravnavanem besedilu argumentirano razpravlja (npr. v šolski debati), ob tem svoje sporazumevalne zmožnosti razvija skozi nenasilno in asertivno komunikacijo;

SC (1.1.5.1)

O: svoje znanje in stališča o obravnavanem besedilu izraža v esejskih sestavkih, referatu in/ali raziskovalni nalogi in/ali oceni in/ali govornem nastopu ipd.;

O: prebrana besedila aktualizira;

I: literarno (po)ustvarja v različnih medijih, tudi digitalnem, o obravnavani temi piše v izbrani besedilni vrsti;

I: spremlja medijske predelave, obravnave ali aktualizacije obravnavanih besedil.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» o obravnavanem besedilu tvori esejske sestavke;

» literarna besedila pisno/ustno aktualizira, se do prebranega opredeli in svojo opredelitev poglobljeno utemelji;

» govorno interpretira (recitira, deklamira, interpretativno bere) umetnostna besedila;

» pisno oz. ustno komentira ali oceni gledališko, filmsko, medijsko idr. predelavo obravnavanega dela;

» napiše eno besedilno vrsto (ali več), ki je vsebinsko povezana z obravnavano temo.

TERMINI

◦ šolski esej ◦ razpravljalni esej ◦ razlagalni/interpretativni esej

KNJIŽEVNOST, DELO, BRALEC

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema obsega osnovna vprašanja o književnosti: kaj je, kako se razvršča, kako se bere, kakšno je njeno mesto v družbi. Dijak osveži in nadgradi osnovnošolsko znanje o književnosti, o njenih temeljnih zvrsteh, vrstah in o njenem branju ter pomenu branja za osebni razvoj in socializacijo. Bere in interpretira izbrana besedila, zlasti iz sodobne slovenske književnosti, prepozna v njih znake literarnosti, jih primerja z neliterarnimi besedili, preizkuša različne bralne strategije, piše literarna in neliterarna besedila na izbrano temo in pridobiva izkušnje o ubesedovanju enih in drugih.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

- » Dijak se seznaja z definicijo literature/književnosti/leposlovja kot korpusa besedil z lastnostmi literarnosti, kot so: posebna oblikovanost, večpomenskost, univerzalnost, fikcijskost, umetniškost, odvisnost od okoliščin nastanka (avtorja, založbe idr.).
- » Spozna načine razvrščanja književnosti v literarne zvrsti – lirika, epika, dramatika; elitna/visoka/zahtevna in množična/sprostitvena književnost; izvirna, prevodna književnost; avtorska književnost, slovstvena folklor; otroška, mladinska književnost, književnost za odrasle, medgeneracijska književnost.
- » Dijak se seznaja z opredelitvijo literarnega branja kot večstopenjskega procesa (doživljajsko, kognitivno kritično, ustvarjalno branje) in s spoznavnimi procesi, s katerimi bralec sodeluje pri tem (doživljanje, razumevanje, vrednotenje, izražanje).
- » Spozna bralne strategije kot pristope za učinkovito in kakovostno branje.
- » Seznaja se s pojmom interpretacije kot ubeseditve lastnega bralnega procesa in z možnostmi različnih interpretacij pri različnih bralcih.
- » Spozna pomen literarnega branja za osebno izkušnjo in socializacijo (spodbujanje domišljije, inteligence, čustvovanja, sporazumevalne zmožnosti in bralne pismenosti, pridobivanje in poglobljanje izkušenj, vživljanje v drugega in drugačnega, strpnost ...).
- » Kritično razmišlja o vlogi literarnega branja v sodobni družbi, spozna pojme bralne navade, bralna kultura, bralna pismenost.
- » Razmišlja o vlogi književnosti kot posebnega družbenega sistema z možnostjo vplivanja in sooblikovanja družbenih odnosov (npr. vloga pisateljev pri osamosvajanju, pri oblikovanju kulturne in narodne zavesti v preteklosti).

- » Dijak se preizkuša v (po)ustvarjanju literarnih besedil na poljubno temo in neliterarnih besedil na isto temo v eni od besedilnih vrst, ki jih je spoznal pri jezikovnem pouku, ter pridobiva dejavne izkušnje o razlikah v ubesedovanju ene in druge zvrsti.

AVTOR, LITERATURA, LITERARNI KANON

CILJI

Dijak:

- : spozna pojem književnost/literatura/besedna umetnost kot korpus besedil z lastnostmi literarnosti;
 - : spozna značilnosti in razume pomen literarnega branja: uporablja bralne strategije in razmišlja o svojem načinu branja;
 - : spozna temeljne literarne zvrsti in merila za njihovo razvrščanje;
 - : razmišlja in razpravlja o vlogi književnosti v sodobni družbi;
 - : v sodelovanju s sošolci (in/ali učiteljem) raziskuje in spozna umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v kulturnem kontekstu.
- SC** (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **definira** in razloži **pojem književnost/literatura/besedna umetnost**;
- » **razumevanje pojma književnost/literatura/besedna umetnost dokaže s prepoznavanjem/samostojnim navajanjem primerov umetnostnih in neumetnostnih besedil**;
- » **našteje, opiše** in razloži **pojem literarne zvrsti**;
- » **prepozna, poimenuje**, ustrezno **razloži**, definira **sestavine literarnosti**, tudi ob primerjanju literarnega besedila z neliterarnim;
- » **na razložiti značilnosti literarnega branja in njegov pomen ter vlogo bralnih strategij**;
- » **razloži in presodi pomen književnosti v sodobni družbi, kar izrazi v argumentiranem razpravljanju s sošolci ali v krajšem pisnem besedilu**.

TERMINI

- književnost/literatura/besedna umetnost
- literarnost
- literarno branje
- interpretacija
- bralna kultura
- književna kultura
- književne zvrsti in vrste

BRANJE IN INTERPRETACIJA LITERARNEGA DELA

CILJI

Dijak:

- : prepozna, poimenuje in razume sestavine literarnosti v literarnih besedilih in se do njih opredeljuje;
- : uporablja različne bralne strategije in razmišlja o svojem načinu branja;
- : razume, da je interpretacija literarnega besedila odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja;
- : interpretira določeno besedilo z uporabo usvojenih literarnoteoretičnih pojmov.

SC (1.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prepozna sestavine literarnosti ob primerjanju literarnega besedila z neliterarnim ter jih opiše in pojasni;
- » razloži uporabo bralnih strategij pri svojem branju besedila;
- » z usvojenimi literarnoteoretičnimi pojmi ustno ali pisno interpretira domače branje ali neznano oz. še neobravnavano literarno delo.

TERMINI

- literarno besedilo
- neliterarno besedilo
- sestavine literarnosti

ODZIVI

CILJI

Dijak:

O: zna izraziti mnenje o izbranem besedilu in ga utemeljuje z literarnovednimi pojmi in/ali napiše krajšo kritiko izbranega besedila ali njegove medijske predelave;

I: prepozna umetniškost literarnih besedil z lastno (po)ustvarjalno izkušnjo;

O: o položaju branja in književnosti v svojem okolju piše v krajšem eseju ali o njem razpravlja s sošolci, ob čemer svoje sporazumevalne zmožnosti razvija skozi nenasilno komunikacijo.

SC (1.1.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» pisno ali ustno izrazi krajše mnenje o izbranem/-ih literarnem/-ih besedilu/-ih;

» napiše krajšo kritiko izbranega literarnega besedila ali njegove medijske predelave;

» primerja medijsko predelavo z literarno predlogo;

» opiše in pojasni položaj branja in književnosti v svojem okolju.

TERMINI

◦ kritika ◦ (po)ustvarjanje literarnega dela

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema obsega slovensko in istrsko slovstveno folkloro kot umetnost govornega/petega jezika oziroma narečij, književna besedila kot rezultat duha dobe (odražajo čas in prostor nastanka) ter ljudsko slovstvo kot nevezano na čas in prostor (številne sočasne različice, vplivi na književna besedila, tudi sodobna, npr. besedila S. Makarovič, M. Tomšiča, N. Štok Vojska). Tema izziva tudi vprašanja literarnosti (kot so npr. etična, spoznavna in estetska funkcija) obravnavanih besedil.

Obravnava se po eno besedilo iz vsakega sklopa.

Lepa Vida/Rošlin in Verjanko

Marožo pride po svojo pupo/M. Tomšič: Začarana hiša in druge istrske pravljice/N. Štok Vojska: Istrske štorjice/N. Štok Vojska: Zakaj je morje slano/Kurent/Zlatorog

S. Makarovič: Zeleni Jurij/Kolovrat

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

- : razume, kako in kje nastaja slovenska oz. istrska slovstvena folklor;
- : se zaveda, da se slovstvena folklor pojavlja v številnih različicah.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » ob primerih utemelji, zakaj nastajanje slovenske slovstvene folklore ni vezano na čas in prostor;
- » zna pojasniti značilnosti različic slovenske slovstvene folklore;
- » se seznani s slovenskim in istrskim ljudskim gradivom ter presodi njegovo vrednost.

TERMINI

- starodavni miti ○ različice slovstvene folklore ○ istrska slovstvena folklor

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA KOT UMETNOST GOVORJENEGA IN PETEGA JEZIKA

CILJI

Dijak:

O: posluša, bere in interpretira besedila slovstvene folklorne ter sodobno slovensko književnost s folklornimi motivi/like, ob tem intuitivno in/ali zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega;

SC (3.1.1.1)

O: razume, da je interpretacija obravnavanih besedil odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja;

O: prepozna folklorne motive/like v sodobni slovenski in istrski poeziji ter sodobni slovenski in istrski kratki prozi;

I: primerja posebnosti književnosti kot zapisanega jezika ter slovstvene folklorne kot govorenega in petega jezika;

I: se seznani z enim istrskim folklornim besedilom v folklornem dogodku (kot umetnost petega/govorenega jezika), s tem živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

SC (1.3.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **posluša, prebere in samostojno interpretira besedila slovstvene folklorne ter besedila sodobne slovenske književnosti s folklornimi motivi/like;**

» **prepozna, poimenuje in opiše folklorne motive/like v sodobni slovenski in istrski poeziji ter sodobni slovenski in istrski kratki prozi.**

TERMINI

◦ ljudska pesem ◦ ljudska družinska balada ◦ istrsko folklorno besedilo v slovenskem jeziku ◦ ljudska bajeslovna balada ◦ bajčna povedka ali bajka ◦ ljudsko slovstvo ◦ folklorni dogodek ◦ ljudsko število
◦ pomanjševalnica ◦ primera ◦ ponavljanje ◦ dialektizem ◦ ljudski motiv ◦ ljudski lik

ODZIVI NA SLOVENSKO, ISTRSKO SLOVSTVENO FOLKLORO

CILJI

Dijak:

O: aktualizira besedila slovenske slovstvene folklore;

I: soustvarja folklorni dogodek: pripoveduje slovenske in istrske ljudske pripovedi ter poje slovenske in istrske ljudske pesmi (upoštevajoč glasbeni/etnomuzikološki vidik, tudi ob plesni spremljavi); ob tem uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih ter v varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.

SC (1.3.4.1 | 1.3.4.2 | 5.1.1.1 | 3.1.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» presodi, ali je slovenska/istrska slovstvena folklor aktualna še danes, in svojo opredelitev utemelji;

» pisno oz. ustno komentira ali oceni folklorni dogodek, ki mu je prisostvoval. **SC** (1.1.2.2)

RAZSVETLJENSTVO NA SLOVENSKEM

IZBIRNO

OPIS TEME

Razsvetljenje je prineslo nove ideje o svobodi, enakosti, bratstvu in napredku. Pisatelji in filozofi razsvetljenstva so verjeli, da lahko razum in znanost izboljšata človeško družbo. Razsvetljenske ideje so vključevale kritiko absolutističnih vladavin, verskega fanatizma in družbenih neenakosti. Duh časa odseva tudi slovenska literatura. Tema zajema pojav posvetne književnosti, rojstvo slovenske dramatike in gledališča ter pesništva s temeljnima predstavnikoma Linhartom in Vodnikom.

Obravnava se **po eno** besedilo iz vsakega sklopa.

V. Vodnik: Zadovoljni Krajnc/Iirija oživljena

A. T. Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi/B. Kreft: Kranjski komedijanti

KNJIŽEVNOST RAZSVETLJENSTVA V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

- časovno in prostorsko umešča književnost razsvetljenstva na Slovenskem;
- spozna bistvene značilnosti obdobja ter njihov vpliv na besedila;
- (1.3.2.1)
- razume in na podlagi svojega znanja in izkušenj vrednoti pomen razsvetljenstva na Slovenskem za nadaljnji razvoj slovenske književnosti in jezika.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » poimenuje, časovno in prostorsko umesti ter navede bistvene značilnosti književnosti razsvetljenstva na Slovenskem;
- » navede poglavitne predstavnike obdobja in njihova reprezentativna dela;
- » v odlomkih obravnavanih besedil prepozna temeljne značilnosti obdobja in smeri;

- » razloži vpliv družbenih okoliščin na vsebino obravnavanih književnih besedil;
- » na podlagi pridobljenega znanja in izkušenj ovrednoti pomen razsvetljenstva na Slovenskem za razvoj slovenske književnosti, jezika, kulture in nacionalnosti.

TERMINI

- razsvetljenje
- razsvetljenske ideje

KNJIŽEVNOST RAZSVETLJENSTVA KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

- : bere, obnavlja in povzema obravnavana besedila ter izraža razumevanje ter doživljanje prebranega;
- : spozna nove literarnoteoretične in literarnozgodovinske pojme;
- : predpisana besedila interpretira ob uporabi literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih pojmov;
- SC (1.1.2.2)
- : razume, da je interpretacija obravnavanih besedil odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja;
- : v obravnavanih besedilih prepozna in opredeli prvine razsvetljenstva na Slovenskem.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prebere predpisana besedila ter izrazi svoje razumevanje in doživljanje;
- » obravnavana besedila obnovi in povzame;
- » poimenuje literarnoteoretične pojme in pojasni njihovo vlogo v besedilu;
- » ob uporabi strokovnih pojmov **analizira vsebino** in zgradbo obravnavanih besedil ter **jih vrednoti**;
- » v obravnavanih besedilih prepozna in opredeli prvine razsvetljenske književnosti na Slovenskem.

TERMINI

- komedija ○ komično ○ vrste komike ○ satira ○ alpska poskočnica

ODZIVI NA RAZSVETLJENSTVO NA SLOVENSKEM

CILJI

Dijak:

O: o obravnavanem besedilu argumentirano razpravlja, ob tem se uči spretnosti aktivnega poslušanja ter nenasilne in asertivne komunikacije;

SC (1.1.5.1 | 3.3.2.1 | 1.2.5.1)

O: prebrana besedila aktualizira;

I: spremlja medijske idr. predelave obravnavanega dela in jih komentira.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» v pisnem izdelku (npr. esejskem sestavku) ali ustno literarna besedila aktualizira;

» obravnavana besedila govorno interpretira (interpretativno bere);

» v razrednem dogodku (recital, gledališki dogodek ...) govorno interpretira (recitira/deklamira, interpretativno bere) izbrana literarna besedila.

ROMANTIKA

OBVEZNO

OPIS TEME

V književnosti slovenske romantike dijak spoznava njen družbeni in kulturnozgodovinski okvir, predstavnike in pojave kulturnega življenja (Prešeren, Čop, Kranjska čbelica; Kopitar in njegov krog, črkarska pravda, ilirizem) in njihov pomen za literarni, jezikovni, nadaljnji kulturni in nacionalni razvoj. Tema je obvezna.

Obravnava se **po eno** besedilo iz vsakega sklopa.

F. Prešeren: Dekletom/Hčere svet/Nezakonska mati/Neiztrohnjeno srce

F. Prešeren: Slovo od mladosti/Sonetje nesreče (1./5./6.)

F. Prešeren: Sonetni venec (1., 7./8., 15.)

F. Prešeren: Krst pri Savici (Če se ne izbere kot dolgo branje pri pouku.)

F. Prešeren: Pevcu

F. Prešeren: Zdravljica

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijak se seznaja s književnostjo romantike na Slovenskem, ki jo zna časovno in prostorsko umestiti. Spoznava splošne družbeno-, duhovno-in kulturnozgodovinske značilnosti obdobja ter najpomembnejše predstavnike. Bere in interpretira literarna besedila ali odlomke literarnih besedil, se nanje odziva, izraža lastno doživljanje, razumevanje in vrednotenje, jih analizira, povzema ključne ugotovitve s sintezo, ob tem pa uporablja literarnovedne pojme. Do literarnih pojavov se opredeljuje, jih vrednoti, komentira, (po)ustvarja in medbesedilno primerja.

ROMANTIKA V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

○: časovno in prostorsko umešča književnost slovenske romantike;

○: seznaja se s temeljnimi družbeno-kulturnimi in duhovnozgodovinskimi značilnostmi obdobja ter razume njihov vpliv na besedila;

SC (1.3.2.1)

○: razume pomen slovenske romantike za nadaljnji razvoj književnosti in kulture na Slovenskem;

🟡: kritično vrednoti pomen slovenske romantike za razvoj slovenske književnosti, jezika, kulture in nacionalnosti.

SC (1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » časovno in prostorsko umesti književnost slovenske romantike;
- » opiše družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobja;
- » navede poglobitve predstavnikov obdobja;
- » v odlomkih iz obravnavanih besedil prepozna temeljne značilnosti obdobja in smeri ter jih uporablja pri interpretaciji;
- » razloži pomen slovenske romantike za nadaljnji razvoj književnosti;
- » ovrednoti pomen slovenske romantike za razvoj slovenske književnosti, jezika, kulture in nacionalnosti;
- » **v krajšem besedilu (ustnem ali pisnem) temo medpredmetno poveže še z enim ali več predmeti v eni ali več prvinah (odvisno od izpeljanih medpredmetnih povezav).**

TERMINI

- romantika ◦ romantična ideja ◦ črkarska pravda ◦ ilirizem ◦ ljubezenska tematika ◦ nacionalna tematika
- pesniška tematika ◦ bivanjska tematika

ROMANTIKA KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

○: bere predpisana besedila ter izraža razumevanje in doživljanje prebranega, pri tem zaznava in uzavešča lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) in vedenje;

SC (3.1.1.1 | 1.3.1.1)

○: besedila obnavlja, povzema, prevaja v sodobni nepesniški jezik;

○: spoznava nove literarnoteoretične pojme;

○: predpisana besedila interpretira ob uporabi literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih pojmov ter v njih prepozna in opredeli romantične prvine, pri tem razvija literarno empatijo in prepozna meje med doživljanjem sebe in drugega, npr. ob temi odtujenosti romantičnega subjekta, ljubezenski ali bivanjski tematiki;

SC (3.3.4.2)

○: razume, da je interpretacija obravnavanih besedil odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja;

○: zmore oblikovati preproste književne probleme in trditve, s tem razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost in radovednost;

SC (3.1.4.1 | 2.2.3.1)

○: na podlagi pridobljenega znanja kritično vrednoti obravnavana besedila;

○: besedila primerja z že obravnavanimi vsebinsko in/ali oblikovno primerljivimi književnimi besedili zlasti v italijanski književnosti.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» prebere predpisana besedila ter izrazi razumevanje in doživljanje prebranega;

» besedila obnavi, povzame, preoblikuje v sodobni nepesniški jezik;

» prepozna, poimenuje, definira nove literarnoteoretične pojme in pojasni, kako učinkujejo v besedilu;

» predpisana besedila interpretira ob uporabi literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih pojmov ter v njih prepozna in opredeli romantične prvine;

» besedila primerja z že obravnavanimi vsebinsko in/ali oblikovno primerljivimi književnimi besedili;

» obravnavana besedila kritično vrednoti;

» neobravnavano besedilo iz obdobja romantike samostojno interpretira z uporabo literarnoteoretičnih pojmov.

TERMINI

◦ stanca ◦ tercina ◦ sonet ◦ sonetni venec ◦ balada ◦ romanca ◦ romantična pesnitev ◦ elegija

ODZIVI NA ROMANTIKO

CILJI

Dijak:

○: o obravnavanih literarnih delih piše različna besedila, zlasti esejski sestavek in besedilno vrsto, ki jo je spoznal pri jezikovnem pouku;

○: govorno interpretira izbrane Prešernove pesmi;

○: vsaj eno izbrano Prešernovo pesem se nauči na pamet;

SC (3.1.2.2)

○: o obravnavanem besedilu argumentirano razpravlja, ob tem se uči spretnosti aktivnega poslušanja ter nenasilne in asertivne komunikacije;

SC (1.1.5.1 | 3.3.2.1 | 1.2.5.1 | 2.1.2.1)

I: v različnih medijih, tudi digitalnem, literarno (po)ustvarja na podlagi obravnavanih besedil ter besedil za domače ali dolgo branje, ob tem razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost;

○: prebrana besedila aktualizira;

I: spremlja medijske idr. predelave obravnavanega dela in jih primerja z literarnimi predlogami.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» napiše besedilo (npr. šolski esej) o obravnavanih besedilih;

» govorno interpretira eno Prešernovo pesem;

» o obravnavanih besedilih piše v besedilni vrsti, ki jo spoznava pri jezikovnem pouku, npr. intervju z lirskim subjektom;

» pisno ali govorno komentira vsaj eno predelavo književnega dela.

MED ROMANTIKO IN REALIZMOM

IZBIRNO

OPIS TEME

Dijak se seznaja s književnostjo med romantiko in realizmom na Slovenskem ter jo zna časovno in prostorsko umestiti. Spoznava splošne družbeno-kulturne in duhovno-zgodovinske značilnosti obdobja in najpomembnejše predstavnike. Bere in interpretira literarna besedila ali odlomke daljših literarnih besedil, se nanje odziva, izraža lastno doživljanje, razumevanje in vrednotenje, jih analizira, povzema ključne ugotovitve s sintezo, ob tem pa uporablja literarnovedne pojme. Do literarnih pojavov se opredeljuje. Prebrana besedila vrednoti, aktualizira, komentira, (po)ustvarja in primerja.

Obravnava se **po eno** besedilo iz vsakega sklopa.

S. Jenko: Obrazi (V., VII., X.) ali

S. Gregorčič: Človeka nikar ali

A. Aškerc: Mejniki

J. Jurčič: Deseti brat ali

L. Pesjak: Beatin dnevnik ali J. Turnograjska: Na grobu Prešerna

I. Tavčar: Visočka kronika

S. Jenko: Tilka/Jepiški učitelj ali

J. Jurčič: Telečja pečenka

MED ROMANTIKO IN REALIZMOM V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

- 🕒 časovno in prostorsko umešča književnost obdobja med romantiko in realizmom na Slovenskem;
- 🕒 spoznava temeljne družbeno-kulturne in duhovno-zgodovinske značilnosti obdobja;
- 📄 (1.3.2.1)
- 🕒 razume vpliv družbenih okoliščin na vsebino in obliko/slog obravnavanih književnih besedil;
- 🕒 v odlomkih iz obravnavanih besedil prepoznava in pojasnjuje temeljne značilnosti obdobja in smeri.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » časovno in prostorsko umesti književnost obdobja med romantiko in realizmom na Slovenskem;
- » navede poglobitve predstavnikov obdobja in njihova reprezentativna dela;
- » pozna družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobja;
- » pojasni vpliv družbenih okoliščin na vsebino in slog obravnavanih književnih besedil;
- » ovrednoti pomen obdobja med romantiko in realizmom na Slovenskem za razvoj slovenske književnosti, jezika in kulture;
- » v odlomkih iz obravnavanih besedil prepozna temeljne značilnosti obdobja in smeri.

TERMINI

◦ realizem ◦ med romantiko in realizmom na Slovenskem ◦ roman ◦ novela ◦ značajejka ◦ obraz

KNJIŽEVNOST MED ROMANTIKO IN REALIZMOM KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

- bere predpisana besedila in izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- spozna nove literarnoteoretične in literarnozgodovinske pojme;
- predpisana besedila interpretira ob uporabi literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih pojmov;
- razume, da je interpretacija obravnavanih besedil odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja;
- ! svojo interpretacijo primerja z interpretacijami drugih bralcev (npr. sošolcev);
- primerja obravnavana književna besedila in jih vrednoti;
- ! na podlagi prebranih besedil oblikuje preproste književne probleme in trditve; v primeru težav zna poiskati ustrezne podatke in/ali pomoč (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka ...).

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prebere predpisana besedila ter izrazi svoje doživljanje in razumevanje;
- » prebrana besedila poglobljeno interpretira, jih obnavlja in o njih pripoveduje s svojimi besedami;
- » ob obravnavanih besedilih prepozna, poimenuje in razloži literarnoteoretične pojme ter razloži njihovo vlogo v besedilu;
- » ob uporabi strokovnih pojmov analizira vsebino in zgradbo obravnavanih besedil;
- » primerja dve besedili ali več besedil in jih vrednoti;
- » na podlagi prebranih besedil oblikuje preproste književne probleme, teze in trditve.

TERMINI

- realistična tematika ◦ pripovedna proza ◦ povest ◦ roman ◦ novela ◦ značajevka ◦ obraz ◦ balada
- romanca ◦ pripovedovalec ◦ avtor

ODZIVI NA KNJIŽEVNOST MED ROMANTIKO IN REALIZMOM

CILJI

Dijak:

- : o obravnavanem besedilu argumentirano razpravlja, ob tem se uči spretnosti aktivnega poslušanja ter nenasilne in asertivne komunikacije;
- : piše različna besedila, zlasti esejski sestavek in besedilno vrsto, ki jo je spoznal pri jezikovnem pouku;
- !: *v različnih medijih, tudi digitalnem, literarno (po)ustvarja na podlagi obravnavanih besedil ter besedil za domače ali dolgo branje, ob tem razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost;*
- : govorno nastopa na podlagi prebranih besedil iz obdobja;
- : spremlja medijske idr. predelave obravnavanega dela in jih primerja z besedilnimi predlogami.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **tvori pisno besedilo (npr. esejski sestavek);**
- » *pisno oz. ustno komentira ali oceni gledališko, filmsko, medijsko idr. predelavo obravnavanega dela.*

MODERNA

OBVEZNO

OPIS TEME

Slovensko moderno zamejujejo izidi Cankarjevih in Župančičevih knjig ter Cankarjeva smrt in konec prve svetovne vojne. Za družbenopolitične razmere na Slovenskem ob koncu 19. stoletja so značilni avstrijska raznarodovalna politika, gospodarski pritiski in množično izseljevanje. Obdobje močno zaznamujejo balkanske vojne, prva svetovna vojna, majniška deklaracija in ustanovitev kraljevine SHS. Slovenska moderna je dala vrhunska dela pomembnih slovenskih avtorjev v vseh treh literarnih zvrsteh. V dramatiki in pripovedništvu so se pojavile družbenokritične in satirične teme, razcvetela se je lirika pa tudi literarna kritika in esejistika. V dramatiki nastanejo pomembne komedije, tragedije, farse, poetične drame in ljudske igre, v poeziji se poleg soneta pojavijo svobodne pesniške oblike pa tudi gazele, podoknice in kmečke pesmi, v pripovedništvu črtica, povest, novela in roman.

Obravnava se **po eno** besedilo iz vsakega sklopa.

D. Kette: Na trgu ali J. Murn: Ko dobrane se mrače/Pesem o ajdi

O. Župančič: Duma/Slap/Vihar (V zarje Vidove)

I. Cankar: Na klancu/Hiša Marije Pomočnice/Martin Kačur ali Z. Kveder: Misterij žene

I. Cankar: Kostanj posebne sorte/Skodelica kave/Gospod stotnik

I. Cankar: Za narodov blagor/Kralj na Betajnovi/Pohujšanje v dolini šentflorjanski/Hlapci (Če ni izbrano za branje v celoti.)

MODERNA V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

- : časovno in prostorsko umešča književnost slovenske moderne;
- : spoznava temeljne družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobja ter jih prepozna v literarnih delih;
- : navaja bistvene družbeno-kulturne okoliščine, ki so prispevale k razvoju književnosti slovenske moderne;
- : razume in vrednoti pomen slovenske moderne v primerjavi s preteklimi literarnimi obdobji;
- !: *v pisnih in elektronskih virih raziskuje biografijo avtorjev in njihov širši opus, družbene in kulturne okoliščine vsakdanjega življenja ob koncu 19. in na začetku 20. stoletja, pri tem izboljšuje osebne strategije iskanja podatkov, analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin ter ugotovljeno predstavi.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » časovno in prostorsko umesti književnost slovenske moderne;
- » opiše smeri, navede predstavnike obdobja in njihova reprezentativna dela;
- » pozna družbeno-kulturne in duhovno-zgodovinske značilnosti obdobja, kar dokaže tako, da ob odlomkih iz obravnavanih besedil navaja njihove temeljne značilnosti in jih razloži;
- » navede bistvene družbeno-kulturne okoliščine, ki so prispevale k razvoju književnosti slovenske moderne, npr. vzpon meščanstva, razvoj znanosti, industrije in tehnike, politične razmere na Slovenskem na prelomu stoletja, socialne napetosti, gospodarska kriza;
- » ovrednoti pomen slovenske moderne v primerjavi s preteklimi literarnimi obdobji, npr. z romantiko;
- » na dogovorjen način predstavi biografijo avtorjev in njihov širši opus, družbene in kulturne okoliščine vsakdanjega življenja ob koncu 19. in na začetku 20. stoletja.

TERMINI

- moderna na Slovenskem
- nova romantika
- dekadenca
- simbolizem
- impresionizem

KNJIŽEVNOST MODERNE KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

- : bere predpisana besedila ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega, pri tem zaznava in uzavešča lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) in lastno vedenje;
- : spoznava nove literarnoteoretične pojme;
- : predpisana besedila interpretira ob uporabi literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih pojmov ter v njih prepozna in opredeli prvine literarnih smeri iz obdobja moderne;
- : razvija literarno empatijo, tako da prepozna meje med doživljanjem sebe in drugega;
- : razume, da je interpretacija obravnavanih besedil odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja;
- !: *na podlagi prebranih besedil oblikuje preproste književne probleme in trditve; v primeru težav zna poiskati ustrezne podatke in/ali pomoč (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka ...);*
- : na podlagi pridobljenega znanja kritično vrednoti obravnavana besedila;
- : besedila primerja z že obravnavanimi vsebinsko in/ali oblikovno primerljivimi književnimi besedili.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **prebere predpisana besedila in izrazi razumevanje in doživljanje;**
- » **besedila obnovi, povzame;**
- » prepozna, poimenuje, definira nove literarnoteoretične pojme in pojasni, kako učinkujejo v besedilu;
- » **predpisana besedila interpretira** ob uporabi literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih pojmov;
- » **v odlomkih obravnavanih besedil prepozna, opredeli** in pojasni **prvine novih literarnih smeri** (nove romantike, dekadence, simbolizma, impresionizma);
- » **besedila primerja** z že obravnavanimi vsebinsko in/ali oblikovno primerljivimi književnimi besedili;
- » **obravnavana besedila kritično vrednoti.**

TERMINI

- satira ◦ komedija ◦ drama ◦ roman ◦ črtica ◦ verzni prestop ◦ zvočni učinki ◦ personifikacija
- prispodoba ◦ simbol ◦ ritem

ODZIVI NA KNJIŽEVNOST MODERNE

CILJI

Dijak:

O: o obravnavanem besedilu argumentirano razpravlja, ob tem se uči spretnosti aktivnega poslušanja ter nenasilne in asertivne komunikacije;

SC (1.1.5.1 | 3.3.2.1 | 1.2.5.1 | 2.1.2.1)

O: prebrana besedila aktualizira;

O: piše različna besedila, zlasti šolski esej;

I: v različnih medijih, tudi digitalnem, literarno (po)ustvarja na podlagi obravnavanih besedil ter besedil za domače ali dolgo branje, ob tem razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost;

SC (3.1.4.1 | 4.3.2.1)

I: spremlja medijske idr. predelave obravnavanega dela in jih primerja z besedilnimi predlogami;

I: govorno nastopa na podlagi prebranih besedil iz obdobja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» napiše besedilo (npr. šolski esej) o obravnavanih besedilih;

» pisno oz. ustno komentira ali oceni gledališko, filmsko, likovno, glasbeno idr. predelavo obravnavanega dela;

» o obravnavanih besedilih piše v besedilni vrsti, ki jo spoznava pri jezikovnem pouku, npr. intervju z literarno osebo.

TERMINI

- interpretativno branje
- (po)ustvarjanje
- vrednotenje
- aktualizacija literarnega dela
- recitacija
- deklamacija

KNJIŽEVNOST PRVE POLOVICE 20. STOLETJA

IZBIRNO

OPIS TEME

Književnost prve polovice 20. stoletja je slogovno pluralistična. Iz 19. stoletja so še vplivale realistične in naturalistične značilnosti, a so bile še v številnih avtorskih poetikah pogosto oblikovno preoblikovane. Književnost tega obdobja je raznorodna, nanjo so vplivali prelomni dogodki z občutji usodnosti, k čemur so prispevali zgodovinski dogodki, kot so oktohrska revolucija, balkanske vojne, prva svetovna vojna, španska državljanska vojna in številna nova znanstvena spoznanja tako na področju naravoslovja kot družboslovja in humanistike (npr. Husserlova fenomenologija, Freudova psihoanaliza, Einsteinova teorija relativnosti). V slovenski književnosti so se kot posledica prve svetovne vojne, razpada Avstro-Ogrske in nastanka novih držav, izgube etničnega ozemlja, pa tudi gospodarskih kriz, nazorskega ločevanja in izseljevanja Slovencev v tujino ter druge svetovne vojne pojavili ekspresionizem, avantgardna gibanja, npr. konstruktivizem, in družbenokritični socialni realizem.

Obravnava se **po eno** besedilo iz vsakega sklopa.

S. Kosovel: Balada/Slutnja

S. Kosovel: Nokturno/Ekstaza smrti/Pesem št. X/Kons 5

I. Pregelj: Matkova Tina ali

S. Grum: Dogodek v mestu Gogi

C. Kosmač: Sreča/Pomladni dan ali

V. Prežih: Samorastniki ali

M. Kranjec: Lepa Vida prekmurska ali

V. Bartol: Alamut

K. D. Kajuh: Slovenska pesem/Bosa pojdiva ali

M. Bor: Srečanje ali

F. Balantič: Zasuta usta ali

I. Hribovšek: Jabolko na mizi

KNJIŽEVNOST PRVE POLOVICE 20. STOLETJA V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

- : časovno in prostorsko umešča slovensko književnost prve polovice 20. stoletja;
- : razume vpliv družbenih okoliščin na vsebino obravnavanih književnih besedil;
- : primerjalno spoznava temeljne literarne smeri obravnavanega obdobja;
- : kritično vrednoti pomen slovenske književnosti prve polovice 20. stoletja v primerjavi s preteklimi literarnimi obdobji;

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » časovno in prostorsko umesti slovensko književnost prve polovice 20. stoletja;
- » navede, natančno opiše in primerja literarne smeri: simbolizem, ekspresionizem, modernizem, konstruktivizem, socialni realizem;
- » navede predstavnike obdobja in njihova reprezentativna dela;
- » opiše družbeno-kulturne in duhovno-zgodovinske značilnosti obdobja, kar dokaže tako, da ob odlomkih iz obravnavanih besedil navaja njihove temeljne značilnosti in jih razloži.

TERMINI

- simbolizem ◦ ekspresionizem ◦ družbenokritični socialni realizem ◦ modernizem ◦ konstruktivizem
- avantgarda

KNJIŽEVNOST PRVE POLOVICE 20. STOLETJA KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

- bere in interpretira književna besedila slovenske književnosti prve polovice 20. stoletja;
 - razume, da je interpretacija obravnavanih besedil odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja, ob tem krepi tudi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega;
 - zazna, razume in vrednoti spoznavne, etične in estetske prvine obravnavanih besedil ter razmerja med njimi;
 - primerja obravnavana književna besedila slovenske književnosti prve polovice 20. stoletja;
- I:** na podlagi prebranih besedil oblikuje preproste književne probleme in trditve; v primeru težav zna poiskati ustrezne podatke in/ali pomoč (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka ...).

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » doživljajsko in z razumevanjem **prebere predpisana umetnostna besedila**;
- » ob uporabi literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih strokovnih izrazov **razloži vsebino** in zgradbo prebranih ter obravnavanih besedil in o njih argumentirano **razpravlja**;
- » **v eni** ali več **prvinah primerja dve** ali več besedil;
- » **v obravnavanih besedilih prepozna** in opredeli **prvine slovenske književnosti prve polovice 20. stoletja**.

TERMINI

- moderna lirika ◦ groteska ◦ ekspresionistična estetika ◦ konstruktivizem

ODZIVI NA KNJIŽEVNOST PRVE POLOVICE 20. STOLETJA

CILJI

Dijak:

- O:** o obravnavanem besedilu argumentirano razpravlja, ob tem se uči spretnosti aktivnega poslušanja ter nenasilne in asertivne komunikacije;
- O:** aktualizira prebrana besedila;
- I:** v različnih medijih, tudi digitalnem, literarno (po)ustvarja na podlagi obravnavanih besedil;
- I:** spremlja medijske predelave;
- O:** piše esejski sestavek na podlagi obravnavanih besedil;
- I:** govorno nastopa na podlagi prebranih besedil, ob tem razvija tudi samozaupanje in samospoštovanje, se uči premagovati negotovost in izkušnjsko spoznava različne vidike lastnega doživljanja v posebni (stresni učni) situaciji.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » tvori pisno besedilo, v katerem razpravlja o obravnavani literaturi (npr. esejski sestavek);
- » pisno ali ustno utemelji, ali je obravnavano besedilo aktualno;
- » pisno oz. ustno komentira ali oceni gledališko, filmsko, likovno, glasbeno idr. predelavo obravnavanega dela.

KNJIŽEVNOST DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA

IZBIRNO

OPIS TEME

Obravnava se **po eno** besedilo iz vsakega sklopa.

- L. Krakar: Med iskalci biserov VII ali
- C. Zlobec: Pobeglo otroštvo ali
- T. Pavček: Pesem o zvezdah ali
- J. Menart: Croquis ali
- K. Kovič: Južni otok
- D. Zajc: Črni deček ali
- G. Strniša: Večerna pravljica ali
- M. Kravos: Zamejska žalostna
- T. Šalamun: Gobice ali
- F. Zagoričnik: Proti tok/Opus nič ali
- M. Jesih: Grizljaj sem svinčnik/Nekega dne ob uri, ko mrači se ali
- B. A. Novak: A mon seul Désir ali
- P. Semolič: Jablana
- B. Pahor: Nekropola ali
- V. Zupan: Menuet za kitaro ali
- Z. Simčič: Človek na obeh straneh stene
- L. Kovačič: Kristalni čas/Otroške stvari ali
- A. Hieng: Čudežni Feliks ali
- I. Hergold: Nož in jabolko ali
- F. Lipuš: Zmote dijaka Tjaža
- M. Mihelič: Ure mojih dni ali
- B. Bojetu: Filio ni doma ali
- M. Sosič: Balerina, balerina ali
- M. Tomšič: Šavrinke ali
- F. Lainšček: Namesto koga roža cveti ali
- E. Flisar: Čarovnikov vajenec
- D. Jančar: Smrt pri Mariji Snežni ali
- B. Gradišnik: Naj pevec drug vam srečo ali
- A. Blatnik: Vlažne stene ali
- J. Virk: Moški nad prepadom ali
- M. Kleč: Nič takšnega ali
- J. Messner: Skurne storije ali
- I. Bratož: Café do Brasil: jutranji impromptu
- D. Smole: Antigona ali
- D. Jovanović: Zid, jezero
- D. Jančar: Veliki briljantni valček ali
- M. Zupančič: Vladimir

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijak se seznaja s slovensko književnostjo druge polovice 20. stoletja in jo zna časovno in prostorsko umestiti. Spoznava splošne družbeno- in kulturnozgodovinske značilnosti obdobja in najpomembnejše predstavnike. Bere in interpretira literarna besedila ali odlomke daljših literarnih besedil, se nanje odziva, izraža lastno

doživljanje, razumevanje in vrednotenje, jih analizira, povzema ključne ugotovitve s sintezo, ob tem pa uporablja literarnovedne pojme. Do literarnih pojavov se opredeljuje, jih vrednoti, komentira in medbesedilno primerja.

KNJIŽEVNOST DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

- časovno in prostorsko umešča slovensko književnost po drugi svetovni vojni ter spozna njene predstavnike in njihova reprezentativna dela;
- spozna temeljne družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobja ter jih prepozna v literarnih delih;
- razume in vrednoti pomen književnosti na Slovenskem v drugi polovici 20. stoletja v primerjavi s preteklimi literarnimi obdobji.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » zna časovno-prostorsko umestiti slovensko književnost po drugi svetovni vojni ter navesti po 4 poglavitne pesnike, pisatelje in dramatike;
- » z razumevanjem povzema temeljne družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske okoliščine nastajanja slovenske književnosti v drugi polovici 20. stoletja in njihov vpliv na obravnavana dela;
- » v pisnem sestavku ali ustno vrednoti pomen književnosti na Slovenskem v drugi polovici 20. stoletja.

TERMINI

- graditeljska lirika ◦ intimizem ◦ modernizem ◦ eksistencializem ◦ ludizem ◦ konkretna poezija
- postmodernizem ◦ pesniški pluralizem ◦ pripovedna tehnika (moderne romana) ◦ magični realizem
- minimalizem ◦ pričevanjska literatura ◦ poetična drama ◦ socialno kritična drama ◦ modernistična komedija ◦ socialnokritična komedija ◦ družinska drama ◦ postdramsko gledališče

KNJIŽEVNOST DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

- : bere in ob uporabi strokovnih pojmov interpretira izbrana besedila slovenske književnosti druge polovice 20. stoletja;
- : lastne interpretacije obravnavanih besedil primerja z interpretacijami drugih bralcev (zlasti sošolcev) ter razume, da je interpretacija literarnih besedil odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja;
- : na podlagi prebranih besedil oblikuje preproste književne probleme in trditve; v primeru težav zna poiskati ustrezne podatke in/ali pomoč (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka ...).

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **prebere in interpretira izbrana besedila slovenske književnosti druge polovice 20. stoletja;**
- » **prepoznavo**, poimenuje in definira **literarnoteoretične pojme** ter razloži njihovo vlogo v besedilu;
- » trditve osvetljuje z argumenti in protiargumenti, pri čemer uporablja strokovno izrazje;
- » **prebrano vrednoti**, tako da utemeljuje svoje trditve z lastnimi izkušnjami, medpredmetnimi povezavami in literarnostjo.

TERMINI

- intimizem ○ svobodni verz ○ brezosebni lirski subjekt ○ svobodna skladnja ○ kratka zgodba

ODZIVI NA KNJIŽEVNOST DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA

CILJI

Dijak:

- : o obravnavanem besedilu argumentirano razpravlja, ob tem se uči spretnosti aktivnega poslušanja ter nenasilne in asertivne komunikacije;
- : na podlagi usvojene snovi v pogovoru razpravlja o vlogi literature v sodobnem svetu in s primeri argumentira svoja stališča;
- : piše vsaj en razpravljalni/interpretativni esej o prebranih besedilih po načelih za pisanje maturitetnega eseja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » napiše vsej en razpravljalni/interpretativni esej o slovenski književnosti druge polovice 20. stoletja;
- » pokaže zmožnost govornega razpravljanja o temah, zvrsteh, oblikah, vlogi in pomenu slovenske književnosti po drugi svetovni vojni na podlagi prebranih besedil.

KNJIŽEVNOST 21. STOLETJA

IZBIRNO

OPIS TEME

Obravnava se **po eno** besedilo iz vsakega sklopa.

B. Senegačnik: Maj ali
 A. Golob: Kaj rabim ali
 V. Dintinjana: Ljudje, živali, bogovi ali
 K. Gorečan: Hana in svet ali
 N. Dragičević: Ljubav reče greva ali
 B. Korun: Ženska brez imena ali
 E. Vouk: V najmanjšem ali
 J. Ferk: 10x7 ali F. Hafner: Iz jezika, ki ga ni: zbrane slovenske pesmi ali
 M. Kačič: Prebujenje ali
 F. Lainšček: Ne bodi kot drugi ali
 U. Zupan: Psica in poletje

M. Kumerdej: Jetrniki ali
 L. Kralj: Kosec koso brusi ali
 P. Glavan: Pravzaprav ali
 M. Likar: Nadin prt ali
 A. Mugerli: Jabolkosnedka ali
 A. Bračič: Svetozarjeva smrt ali
 T. Podstenšek: Moč misli ali
 A. Schnabl: Zeleno, ki te hočem zeleno

G. Vojnovič: Figa ali
 S. Tratnik: Ime mi je Damjan ali
 M. Mazzini: Kralj ropotajočih duhov ali
 M. Dekleva: Zmagoslavje podgan ali
 N. Kramberger: Primerljivi hektarji ali
 M. Krese: Da me je strah? ali
 V. Simoniti: Ivana pred morjem

M. Zupančič: Hodnik/Razred ali
 D. Potočnjak: Za naše mlade dame ali
 R. Vilčnik: Smeti na Luni ali
 S. Semenič: 5fantkov.si ali sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije ali
 N. Gazvoda: Tih vdih ali
 T. Mislej: Naše skladišče ali
 K. Morano: Usedline

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijak spozna po eno lirsko, kratkoprozno in dramsko besedilo ter odlomek iz enega romana najnovejše slovenske književnosti. Učitelj avtonomno izbira med nagrajenimi slovenskimi deli, npr. med prejemniki Prešernove, Jenkove, Grumove nagrade, nagrade kresnik, pri čemer so navedena dela le primeri teh nagradencev. Učitelj spremlja sočasno produkcijo in izbira med različnimi literarnimi vrstami in zvrstmi. Dijak se lahko tako seznani tudi s sodobnim slovenskim literarnim sistemom: z avtorji, deli, njihovim delovanjem (članstvo v žirijah, vodenje delavnic ...) in družbeno-kulturnim kontekstom (literarne revije, nagrade, založbe, medijske predstavitve sodobne književnosti 21. stoletja, TV-oddaje, radijske oddaje, podkasti ipd.).

KNJIŽEVNOST 21. STOLETJA KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

- bere in ob uporabi strokovnih pojmov interpretira izbrana besedila slovenske književnosti 21. stoletja;
- lastne interpretacije primerja z interpretacijami drugih bralcev (zlasti sošolcev) in razume, da je interpretacija obravnavanih besedil odvisna od posameznikovih izkušenj, vrednot in znanja;
- ! *na podlagi prebranih besedil oblikuje književne probleme in trditve, pri tem uporablja strokovne izraze; v primeru težav zna sam poiskati ustrezne podatke in/ali pomoč (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka ...);*
- obravnavana besedila primerja z drugimi besedili.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prebere in interpretira izbrana besedila slovenske književnosti 21. stoletja;
- » prepozna, poimenuje in definira literarnoteoretične pojme ter razloži njihovo vlogo v besedilu.

ODZIVI NA KNJIŽEVNOST 21. STOLETJA

CILJI

Dijak:

- : o obravnavanem besedilu argumentirano razpravlja, ob tem se uči spretnosti aktivnega poslušanja ter nenasilne in asertivne komunikacije;
- : govorno interpretira (recitira, deklamira, interpretativno bere) umetnostna besedila;
- !: v različnih medijih, tudi digitalnem, literarno (po)ustvarja na podlagi obravnavanih besedil;
- !: spremlja medijske predelave besedila ali kulturne dogodke, povezane z avtorjem ali obravnavanim besedilom;
- : na podlagi obravnavanih besedil piše esejski sestavek.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » govorno interpretira (recitira, deklamira, interpretativno bere) umetnostna besedila;
- » pisno oz. ustno komentira ali oceni gledališko, filmsko, medijsko idr. predelavo obravnavanega dela;
- » prebrana besedila **vrednoti**, tako da **utemeljuje svoje trditve z lastnimi izkušnjami in temeljnim literarnim znanjem ter prebrano aktualizira in se kritično opredeli do njegove umetniškosti.**

TERMINI

- literarne revije
- knjižne zbirke
- literarna kritika
- literarne nagrade

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

Bešter, M. (2011). Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 56 (3/4), 111–130.

Bone, J., Cencič, M., Ferme, J., Gaber, S., Golob, N., idr. (2023). *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (ur.). (2013). *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse* (2. izd.). (2013). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <http://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf>

Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 69 (3), 45–59. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qjqp2p3>

Požar Matijašič, N. (Ur.). (2023). *Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030*. Ministrstvo Republike Slovenije za vzgojo in izobraževanje, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Starc, S. (2024). Pouk slovenščine in besedilna/večkodna pismenost: razmislek ob prenavljanju učnih načrtov za slovenščino. *Jezik in slovstvo*, 69 (3), 79–93. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/seby6te>

Vogel, J. (2021). Kritična sporazumevalna zmožnost – osrednji koncept sodobnega pouka prvega jezika. *Jezik in slovstvo*, 66 (1), 3–15. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6av4thj>

Vogel, J. (2022). Razvijanje strategij kritičnega branja pri pouku prvega jezika. V A. Žbogar (ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (str. 9–16). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

Pečjak, S. (2022). Psihološka perspektiva učinkov digitalizacije na procese branja in učenja pri ljudeh. V A. Žbogar (ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (str. 61–68). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

JEZIKOVNE TEHNOLOGIJE, ORODJA, VIRI IN PRIROČNIKI

Pečjak, S. (2022). Psihološka perspektiva učinkov digitalizacije na procese branja in učenja pri ljudeh. V A. Žbogar (Ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*

(str. 61–68). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

Ivančič Kutin, B. (2024). Celostna obravnava slovstvene folklor v šoli: besedilo s kontekstom in teksturo v izkustvenem pouku in situ. *Jezik in Slovtvo*, 69 (3), 165–180. <https://doi.org/10.4312/jis.69.3.165-180>

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA V ČASU IN PROSTORU

Ivančič Kutin, B. (2024). Celostna obravnava slovstvene folklor v šoli: besedilo s kontekstom in teksturo v izkustvenem pouku in situ. *Jezik in Slovtvo*, 69(3), 165-180. <https://doi.org/10.4312/jis.69.3.165-180>

ROMANTIKA

Zoltan, J. (2001). Glasovi o Francetu Prešernu pri Italijanih. *Primerjalna književnost*, 24 (2), 53–78. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/dlszn3f>

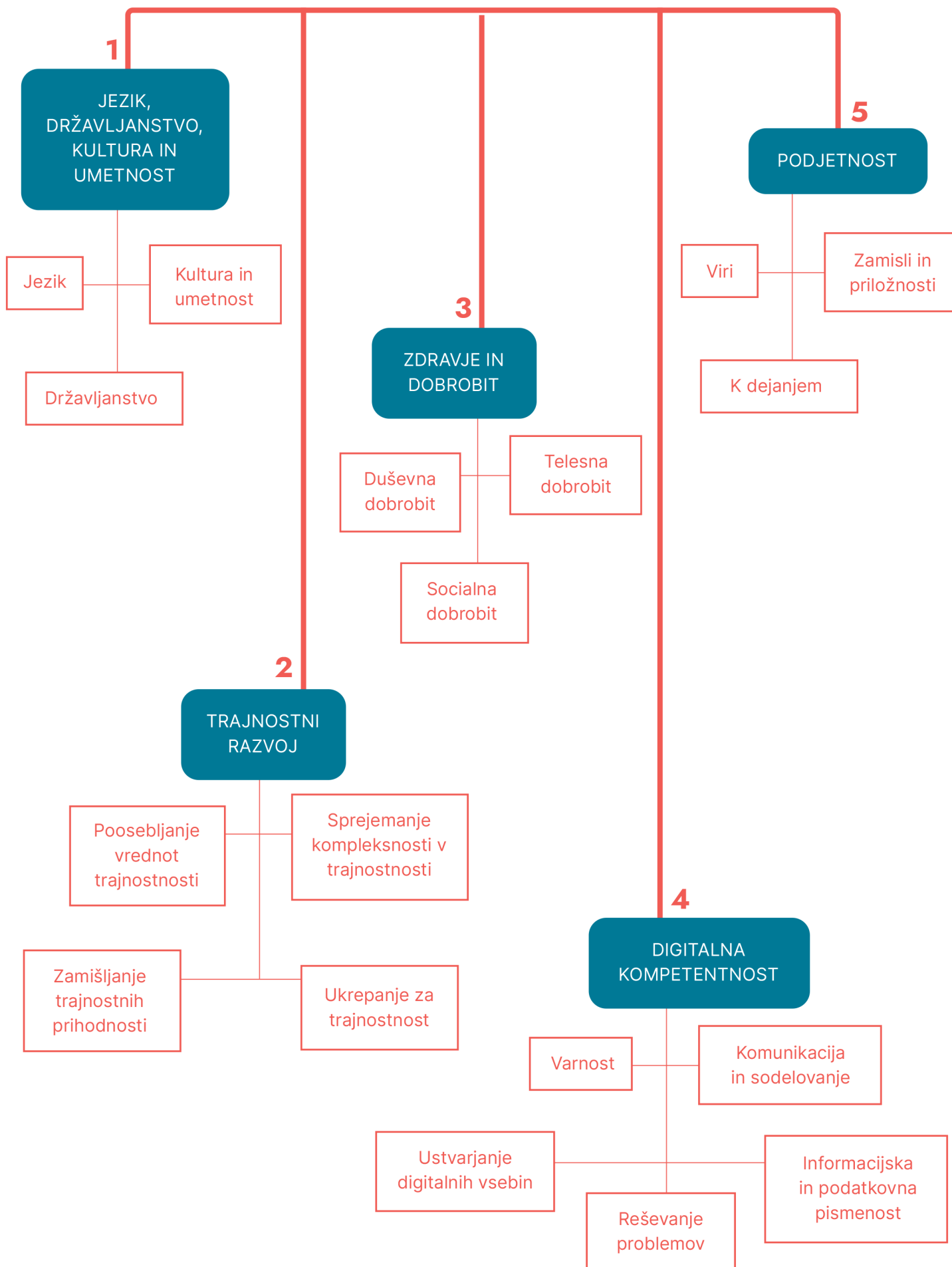
ODZIVI NA ROMANTIKO

Zoltan, J. (2001). Glasovi o Francetu Prešernu pri Italijanih. *Primerjalna književnost*, 24/2, 2001. V <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/dlszn3f>

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3 /// ZDRAVJE IN DOBROBIT

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznava raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljijsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepozna zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepozna in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev.
	5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva.
	5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.
	5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti.
	5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju).
	5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost).
	5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt.
	5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši.
	5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami.
	5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev.
	5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje.
	5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah.
	5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.